

Joseph Payne Brennan: MOLOCH Z HLUBIN

Byla to obrovitá šedočerná kápě hrůzy, pohybující se dnem oceánu. Klouzala šedým bahnem jako příšerný obal slizu, odporné oživovaný neukojitelně nenasytným pudem. Chvillemi to bylo mazlavě, chvillemi tekuté. Někdy se to zploštilo a proudilo kobercem bahna Jako inkoustový atol, tu a tam to vyčkávalo jako by do sama sebe smršťovalo, jindy zas vyrůstalo nad bahno téměř do tvaru nepravidelného kužele, nebo do obrovitého hrbu.

I když obluda neměla oči, měla dokonale vyvinutý hmatový smysl a její citlivost na ty nejnepatrnější záchvěvy připomínala telepatii. Její plastičnost hraničila s beztvarostí. Dovedla blesku rychle vystřelovat dlouhá, hadovitá tykadla. V tom se podobala jakési fantastické sépii, nebo mořské obří hvězdici. Někdy se stáhla do tvaru mělké mísy, jindy se zas nadula do nepravidelné zbrázděné koule a byla jako černý balvan odpočívající na dně moře. Ustavičně a nekonečně se plížila černou vodou. Vznikla, kdy Ještě země a moře byly mladé, byla tak stará, jako snad moře samo už od pravěku v prostředí, v němž nepřátelství číhalo asi tak, jako v nekonečnu kosmického prostoru.

Oživovala ji jediná, neutuchající, nikdy neuspokojená síla: nenasytný hlad. Dovedla žít měsíce bez potravy, ale minutu po hodokvasu v ní bouřila žravost jako kdykoliv před tím. Její nezměrná hltavost děsila.

Bitva o život v propastné černi mořského dna byla divá, hrůzná a obvykle krátká. Pro tamto tvar vzhlínajícího slizu žádná bitva vlastně neexistovala. Nestvůra pozřela cokoli ji přišlo do cesty, bez ohledu na velikost, druh, nebo okolnosti. Zhltnula se stejnou samozřejmostí mikroskopický plankton stejně jako obrovskou sépii. Pevnější těla než její byly by dávno poznamenaly obloukovité jizvy po hákových přídatných tercích, divoce se zmítající hlubinné sépie, nebo pilovitá klikatina po zubech prehistorického žraloka. Její beztvarost to vylučovala. Když se však zvedla jako opona obžvívleho slizu z bahna, aby se vrhla na svou oběť, nezanechal nejzrušivější smrtelný zápas žádných stop.

Obluda neměla strach. Neměla důvod se bát. Požírala všechno, co se hýbalo, nebo se snažila nehýbat a nikdy se nesetkala s něčím, co by ji mohlo zadávat. Vyrvala-li přísavná bradavka sépie nebo žraločí zub díru v jejím těle, otvor se provalil hmotou těla a útočníka zaplavil. Každý urvaný kus znovu pohlcovala a navracela tělu zpět.

Černá kápě neomezeně vládla divokým světem kalu a ticha. Nenasytně a bez ustání rejčila bahnem a hltala, nikdy nespala a nikdy neodpočívala. Tiše ležela jen když lákala do pasti sousto, které by jinak bylo ztraceno. Když se strašlivou rychlostí řtila vpřed po kalovitém dně, nikdy to nebyl útek před útočníkem, jen útok, naplňující jediný úděl jejího hnusného rosolovitého těla - pohltnout další potravu.

Povstala z mázder, hleny a slizu předpotopního mořského dna a s pozemským světem souvisela asi tolik, Jako bizarní obyvatelé neznámé planety neznámé galaxie. Byla anachronickou hříčkou přírody a v porovnání s ní byli šavlozubý tygr, huňatý mamut, nebo i tyranosaurus bičující, vražedný král velkých pozemních veleještěřů pravěku, jen krotkými a slabými jedinci.

Nenastat obrovská vulkanická erupce na dně mořská prolákliny, černá příšera by celou svou existenci proplazila v tichých nánosech mořských kalů a lidstvo by nikdy nebylo poznalo její hrůznou moc.

Osud ve formě divokého hlubinného výbuchu postihla rozsáhlou plochu dna oceánu a vymrštil jí z jejího černého světa do pružného vzhůru stoupajícího víru.

Pro obyčejného živočicha ze dna moře by zážitek takového druhu znamenal jistou smrt. Výbuch sám, či náhlý pokles vodního tlaku při letu těla k hladině by stačil k záhubě. Nešlo však o obyčejného tvora. Takřka vazká tvárlost, nebo co to už bylo, co tvořilo její v podstatě améboidní strukturu, jí umožnilo pohromu přežít. U povrchu jí obestřely mrákoty. Nadouvala se na rozvířených vodách jako obrovský nádor černé mastnoty. Ohromné vlny vzdušné podmořským výbuchem jí rychle unášely ke břehu a omámená nestvůra nekladla řvoucím spoustám vody odpor.

Společně s rozptýleným popelem, pemzou a nafouklými těly leklých ryb ocitla se černá hrůza až na pobřeží. Mohutné vlny jí zanesly míli do vnitrozemí, daleko na písčité pobřežní pásmo a zanechaly ji uprostřed hlubokých, poloslaných bažin. Jak už to bývá, obludě přálo štěstí. Podmořský výbuch a záplava nastaly v noci a tak nebyla vystavena nové skutečnosti - světu.

I když se půlnoční temnota bouří, zvlněného močálu nedala vůbec přirovnat ke tmě mořského dna, kam nepronikly ani fialová paprsky spektra, bylo temno nad bažinami hluboké a intenzivní.

Když vzedmuté vlny poklesly a prodíraly se rozervanou džunglí zpátky k moři. černá hrůza se přimkla k bahnitému nánosu obklopenému bujným houštím orobince. Uvědomila si ovšem náhlou a zarážející změnu svého okolí a nějaký čas ležela bez hnutí, soustředěná na podivnou vnitřní proměnu, jež nastala nepřítomností drtivého podmořského tlaku ledové mořské vody. Neuvěřitelná a hrůzu nahánějící byla sama přizpůsobivost. Co by obyčejný tvor musel prodělávat dlouho trvajícím procesem, stalo se dílem několika hodin. Tak v pouhých třech hodinách po odpadnutí vodních spoust, prodělala hladce všechny organické přeměny a přizpůsobila se novému okolí. Cítila se dokonce lehčí a pohyblivější než dříve.

Když vysunula tykadla a začala citlivě reagovat na nejnepatrnější záchvěvy a emanace močálovité oblasti, přihlásil se její prapud, neukojitelného hladu s neovladatelnou žádostivostí. Zpráva, již celé její smyslové ústrojí telegrafovalo čemusi nestvůrnému co snad představovalo mozek, ji ohromě vzrušila.

Pocítila okamžitě, že se močál tetelí přesladkými pochoutkami - potravou daleko větší rozmanitosti, než byla zvyklá nacházet na studeném dnu moře. Neutuchající hlad se už zdál nesnesitelný. Vlna nedočkavosti prostoupila celý ten mamutí hřib slizu. Sklouzla z bahnitého předělu, protáhla se přes stvoly orobince do sousedních černých lagun přerušovaných vodou nasáklých vegetací. Mečovitě listy travin čněly z vody, na větších jezírkách zpola ponořeny plavaly ztrouchnivělé kmeny padlých stromů.

Zdivočelá hladem křížovala obluda plácavým pohybem dno močálu roztínajíc vodu tykadly. Ukořistila hned několik tlustých žab a na tucty ryb. To ovšem jen rozdráždilo její chuť. Hlad jí doháněl až k jakési exaktické zuřivosti. Zahájila systematický lov, potápěla se v každé laguně ke dnu a rychle, ale pozorně zkoumala kde jaký kout bahnitého dna. První větší živočich, na kterého narazila, byla ondatra. Jako obrovitý závoj lepidivého slizu se přihnala temnotou, ondatru obklopila a sevřela.

S chutí rozdrážděnou tímto úlovkem brázdila znásobenou chtivostí páchnoucími tůněmi. Pak se vynořila a pozorně se prodírala ostřicí za vším, co jí snad uklouzlo ve vodě. Popadla i ptačí hnízdo skryté v trsu travin. Potom se převalila přes zkřížené kmeny padlých stromů ponořujíc se svým tělem pod hladinu, zůstala na nich chvíli viset jako velká, promočená blána černého bahna ba močálu.

Prodírala se úsekem s hustým porostem, který už nebyl tak zamořeným močálem, když si pojednou uvědomila jemné změny celého okolí. Zastavila se zůstala zpola ponořena v rozsáhlé tůni poblíž zalesněné pustiny. Pozřela už sice 25 liber potravy, namíchané z žab, ryb, vodních hadů, ondatry i menší havěti, ale krutý neúprosný hlad ji stále burcoval. Její nekonečná chuť se hlásila, ale přesto se zpěchovala, jako by byla kotvou připoutána ke dnu.

Co cítila, aniž by to viděla, byl šedý opar ranního rozbřesku. Snad s výjimkou pablesků vyzařujících a fosforeskujících přívěsků různých podmořských tvorů, nestvůra se nikdy s žádným světlem nestřetla. Přirozené světlo neznala. Pokračující svítání, která se prodíralo cáry bouřkových mračen, pocítila obluda, právě vyšlá z mořského dna, temného jak podzemní sluj, jako útok neznámé síly, která se na ni řtila silou povodně. Světlo bylo pro ni pravým zdrojem nenávisti. Švihala rychlými tykadly v naději, že je polapí a zadáví. Ale čím divěji usilovala, tím víc mohutněl ranní rozbřesk, který ji obklopoval.

Když se konečně slunce vyhoupllo nad stromy, obluda, spíš zdivočelá než ustrašená, vzdorovitě vklouzla do jezera a zaryla se do měkkého bahnitého dna. Tam zůstala, zatím co slunce zářilo a malá stvoření zas podnikala močálem svá kradmé výlety.

000000000000000000

Pár mil od Whartonských močálů v městečku Clinton Center se Henry Hosing vyšoural na ulici z kůlny v postranní uličce, kam se uchýlil na noc. Přejel si rukou slzící oči, podrbal strnisko na bradě a zamžoural unaveně na stoupající slunce. Nespál dobře, vadila mu noční bouře. Taky mu kručelo v břiše a to spánku nijak nepřidá. Rozhlédl se trochu ulicí a sehnutý, s hlavou sklopenou vlekl se dál a s očima upřenýma na chodník pátral po nějaké ztracené minci. Clinton Center se k němu chovalo nerudně. Vyžebrał si málo a včera mu dal místní strážník na srozuměnou, aby koukal vypadnout z města.

Bruče si něco pod vousy, došel na druhý konec ulice. V tom se ale rychle zastavil, zhýbl a vyškulbl něco zpod obrubníku. Byl to zmuchlaný papírek a když ho chtivě rozbalil, zaplavilo jeho štětinatý obličej vzrušení a úžas. Desetidolarovka!! Tu neviděl už dlouhé měsíce! Opatrně ji zastrčil do jedné ze zdravých kapes chatrného šedivého saka a rychle přešel ulici. Teď už se nedíval na zem, ale přejížděl očima obchody a restaurace. U jedné se zastavil, váhal a pak pokračoval dál, až přišel na jednu méně okázalou. Uvelebil se za pultem, ale číšník zakroutil hlavou: "Dejte si odchod strejdo. Kafe je dneska za peníze."

S širokým úsměvem ve tváři vytáhl tulák bankovku a položil ji na pult: "To by snad stačilo na dobrou snídani, nesmyslíte?"

Muž za pultem jen zíral. "No dobrá, dobrá. Co si dáte?" broukl a pořád nedůvěřivě pokukoval po bankovce.

Henry Hosing si objednal pomerančový džus, toasty, šunku s vejci, ovesnou kaši, meloun a kávu. Jak to přišlo, pustil se do toho a nenechal ani drobeček. Zaplatil, jako by dvoudolarovou snídani mívál odjakživa a vykolébal se na ulici.

Pak poobědval za tři dolary a nakonec si všiml obchodu s lihovinami. Nějakou chvíli okolkoval a konečně s nejistým úsměvem vstoupil do krámu a koupil si sedmičku žitné. Chvilí přešlapoval nerozhodně na chodníku a domlouval se sám se sebou o návratu do kůlny. Nakonec se však pustil směrem k močálům. Tam ho policajti nechají na pokoji. Obloha se vyjasňovala, počasí se uklidnilo a mohl se obejít bez střechy nad hlavou. Sešel z dálnice, která se pár mil za městem točila kolem močálů, přešel mokrou louku, prodral se křovinami a usadil se konečně pod ambrovým stromem, které vroubily oblast hustým porostem.

Než nastal večer, udělal si už docela slušnou náladičku a na návrat do města vůbec nepomýšlel. Ale vytrhl se ze snění a posbíral kolem trochu dříví, že si udělá ohniček a přespí pod ambrovníkem.

S padajícím soumrakem si krátce zdříml, pak se vzchopil a zatím co stíny nad močálem houstly, oživil trochu oheň.

Vrátil se ke své rychle se prázdnící láhvi, když cosi protrhlo kouzlo tenat Jeho rozpálené fantasie a přivedlo ho rázem zpátky ne zem. Bezprostřední okolí ambrovníku ozařoval už jen rozplyzlý šerosvit skomírajícího ohýnku. Nic neviděl, ani neslyšel, ale srdce se mu náhle sevřelo hlubokým pocitem číhající hrozby.

Vstal, popošel, opřel se o ambrový strom a bázně zírál do stínu. V zející temnotě za hasnoucím světlem ohničku nerozeznával nic, co by se lišilo tvarem, nebo barvou. Ucítil takový zápach, že se otřásl.

Ani pach konzumní žitné, v kterém stál jak v sudě, proti němu nic nezmoohl. Byl to těžký odporně smrdutý, nepřátelský a naprosto odpuzující puch. Připomínal rybinu, ale jinak se nedal s ničím srovnat.

Jak se třásl pod stromem, představil si Henry Hosing něco zetlelého, co už nekonečně dlouho leželo na mořském dně. S rostoucím strachem se kolem rozhlížel po nějakém dřevě, kterým by posílil dohasínající oheň. Našel však jen pár větviček. Hodil je na ohniště, plameny je hladově olízly a zašly.

Naslouchal a zaslechl podivný, šelestivý, smýkavý zvuk z blízkých keřů. Jak plameny na okamžik vyrostly, zdálo se mu, že se to o něco vzdálilo.

Strach mu začal vysávat samotný morek kostí. Věděl, že není schopen uprchnout a najednou ho napadlo, že tu číhající nepojmenovatelnou hrozbu strhla nazpět jen zář ohýnku. Jako divý šátral po nějakém dřevě. Marně. Aspoň v dosahu mdlého svitu plamínku žádné nebylo. A dál se neodvážil.

Počal se neovladatelná třást. Chtělo se mu křičet, ale sevřeným hrdlem neproklouzl ani sten. Hnusný pach sílil a teď už si byl jist: v černých stínech za posledními pablesky oharků slyšel šelest. Stál v temnotě ochromen strachem.

Ještě praskl kousek ohořelého dřeva, když v chomáčku jisker spatřil nestvůrný přízrak.

Obluda se provalila křovinami a nyní překonávala malou křovinku. Byla obrazem konečného převtělení všech bázní, otřesných Jevů a zlých snů, na které mohl Henry Hosing v životě pomyslet. Sám d'ábel by se o něho přihlásil.

Strašný řev mu stoupal hrdlem, ale i ten odumřel než mohl skončit, když se černá kápě slizu na něho nezvladatelnou silou vrhla.

00000000000000000000

Giles Gowse - "děda Gowie" - vstal z postele po 8 hodinách neklidného převalování a neustálých přeludů a mrzutě postavil na kávu v kuchyni své zanedbané farmy na pokraji Whartonských močálů. Snad od samé půlnoci prostupoval stavením pronikavý puch zahrňávající mořské vody. Jeho neklidné spaní bylo plné zlých tušení, děsivých a neblahých předzvěstí. S bručením se nasnídal, vzal z komory dížku na mléko a namířil do chléva, kde měl svou jedinou kravku. Jak se blížil ke stodole, ten zatracený vtíravý zápach, který ho otravoval v noci, udeřil ho novou silou přes nos. "Močály, tak je to!" broukl si a pohrozil tím směrem pěstí.

Ve stodole byl puch ještě silnější. S nadávkami zamířil, k rozviklanému brlení, kde přivazoval svou krávu. Tam se zastavil a koukal. Sarey byla pryč. Stání bylo prázdné. Vrátil se na dvůr.

"Sarey, Sarey, Sarey!" křičel.

Vrátil se do stodoly a prohlédl stání. Žluklý smrad moře tu byl zvlášť silný a teď si už také všiml něčeho lesklého na zemi. Sklonil se níž a viděl, že je to hladký povlak lesklého kalu. Vypadalo to, jako by se tudy plazilo jakési nestvůrné stvoření pokryté bahnem. Nejdřív sem, a pak zase ven.

Tohle a záhadné zmizení Sarey bylo přespříliš pro jeho beztak rozdrnkané nervy. Divoce zaječel, vyletěl ze stodoly a pustil se do dvě míle vzdáleného Clinton Centru.

Ve městě ho přijali tak, že mu rázem vzkypěla žluč. Když se snažil vylíčit lidem, jak asi Sarey zmizela, když jim pověděl o tom hnusném zápachu valícím se od moře a o bahně ve své stodole, vysmáli se mu. Ti nejzdvořilejší totiž. Většina ostatních ho trpělivě vyslechla a potom, když už jim byl z očí, jen mrkla okem a šáhla si významně na čelo.

Jeden člověk, Jim Helison z koloniálu projevil mírný zájem. Řekl Gowsesovi, že když pozdě večer předchozího dne přecházel dvorek na cestě do garáže, zaslechl hrůzostrašný křik někde daleko ve tmě. Připouštěl, že to mohlo být na močálech. Neopakovalo se to, tak to pustil z hlavy.

Děda Gowie se vracel pozdě odpoledne rozmrzelý, a plný hořkosti. Tak oni si myslí, že je blázen, co? Ho, Sarey je v d'asu a tu mu nevymluví, ani nevysvětlí, tak co? Zápach prý pochází od přívalu vody, který během bouře vyhodil do močálu spoustu mrtvých ryb. Možná. A ten sliz ve stodole je prý od slimáků. Slimáci! Jako by vůbec slimák vypustil tolik slizu!

Když přicházel k domovu, potkal svého souseda Ruperta Barnabyho, který si s puškou přes rameno vykračoval se svým honícím psem Jibbem. I když to už, nějaký čas mezi oběma starými mládenci nehrálo, děda Gowie se k velkému údivu Barnabyho kývl a zastavil.

"Tak na čekanou, sousede?" Barnaby přitakal: "Co kdyby Jibby vyčenichal mývala?" "Ztratila se mi krávu" řekl náhle děda Gowie. "Kdybys ji viděl," umkl "jako že ji neuvidíš.."

Barnaby na něho znepokojeně pohlédl. "Cože?"

Děda opakoval, co už celý den vypravoval v Clinton Centru. Když skončil, potřásl hlavou a dodal: "Já bych nešel dneska v noci střílet na ten močál ani za deset tisícovek."

Rupert Barnaby zaklonil hlavu a rozesmál se. Byl velký a svalnatý a hloupý taky nebyl i když někdy popustil uzdu své představivosti.

"Gowie," smál se, "na strašidla nedám. Kráva se utrhla a zatoulala se. Vždyť už dobrej rok jsem na tom močálu neviděl ani rysa!"

Děda Gowie semkl rty do ponuré čáry: "To je docela možný," povídal už na odchodu, "jen abys tam dneska v noci nepotkal něco horšího než divokou kočku!" Barnaby zakroutil hlavou a šel za svým netrpělivým ohařem. Děda Gowie už opravdu začíná mluvit z cesty. Jednoho dne se mu to možná opravdu poplete a budou ho muset zavřít.

Jibbe utíkal před ním, čenich na zemi, poskakoval od jednoho příkopu k druhému. Smrákalo se už, když Barnaby sešel s dálnice na pěšinu vedoucí k Whartonským močálům. Miloval šoulačku. Kdepak, sedět doma v ušáku! Prolézat křoviny třeba celý den, to bylo jeho. Ty večerní procházky nebyly někdy k ničemu, ale to mu nijak nevadilo. Konec konců si nevedl nejhůř, nejmíň polovina, masa které snědl, byla z králíků nebo mývala a semtam dostal na močálu i jelena. Když vyšel měsíc, byl už hluboko v bažinách. Dvakrát se Jibbe rozběhl za králíkem, ale v obou případech, se zase rychle vrátil a vypadal nějak schlíple.

Jeho počínání Barbabyho trochu zmátlo. Pes ne a ne běžet před ním, držel se mu pořád jen u nohy. Jednou na něj Barnaby málem šlápl a div se nenatáhl. Lovec se konečně zastavil a zamračeně se podíval před sebe. Močál vypadal jako jindy. Pravda, ve vzduchu visel protivný zápach ale ten zaviniily obrovské vlny, která se během poslední bouře valily hluboko po pevnině. Zřejmě hromady leklých ryb a tlející mořské chaluhy, které zahnívaly ve stojatých vodách tání.

Barnaby ostře, pobídl psa. "Co je s tebou, milostpane? Tak sebou už konečně hni! Ještě jednou o tebe zakopnu, a uvidíš !" Pes vyběhl o kus dál a konec. Bylo vidět, že se zdráhá. Jen tak letmo se sklonil k chuchvalcům travin a zdálo se, že ztratil o lov zájem. Podrážděný Barnaby začal ztrácet trpělivost. Ani když přišli v měkkém bahně na čerstvou stopu mývala, nijak to Jibba nepobídlo. Trochu sebou sice hnul a Barnaby už začal málem doufat, že se psa přece jen zmocní obvyklé lovecké vášně. Ale mýlil se. Když došli k hustému podrostu porostlého trnitými výhonky a bujnou vodní trávou, pes se pojednou odplížil do stínu a nechtěl z místa. Barnaby byl přesvědčen, že o kus dál se skrývá mýval. Neslýchané chování psa ho rozzuřilo.

Jibbs několikrát ostře štěkl a ztuhle se narovnal a udělal pár kroků, srst na krku naježenou jako lví hřívu. Barnaby zaklel a vykročil za ním do ztemnělého houští. Měsíc svítil, ale mezi stromy byla už tma a Barnaby musel opatrně našlapovat, aby se nepropadl do bažiny.

Najednou Jibbe zajekl šileným strachem, doslova mu prolétl mezi nohama a vyrazil z houští. Letěl jako pomínutý a děsivě vyl. Ten večer Barnaby poprvé zakusil, co je to strach. Že by Jibbe vzal nohy na ramena to se ještě nestalo. Vždyť jednou dokonce se vrhl na mohutného medvěda! Ohmatával zrakem tmou, která ho obklopovala a s hořkým úsměvem si vzpomněl na Gowsova varovná slova. Vidět ten starý hlupák Jibba, jak bral do zaječích, měl by ho Barnaby na talíři do konce života. Tohle pomyšlení ho už doopravdy dohrálo. Krajně rozhořčen na všechno, co mohlo Jibbovi nahnat takový strach, prodíral se vpřed. Dobře mířená rána z pušky udělá tajemství konec. Pojednou se zastavil a naslouchal. Ze tmy, bezprostředně před ním, se ozýval podivný zvuk. Jako by se něco obrovitého ploužilo trávou. Zaváhal a marně se snažil prorazit zraky temnotu, nicméně odhodlaně vzdoroval idiotskému nápadu otočit se a zmizet. Černá tma a hnilobný puch stojaté vody uprostřed křoví ho úplně dusily.

Šelestivé ploužení se blížilo. Srdce se mu rozbourilo jako o závod. Všechno mu říkalo, aby se obrátil a utíkal, jen jakási zoufalá statečnost ho držela přikovaného na místě. Zvuk sílil a Barnaby si najednou byl zcela jist, že mlázím a houštím se na něho řítí něco smrtícího, dosud nevidaného a stále rychleji a rychleji. Strhl pušku, namířil a vypálil.

V záblesku výstřelu spatřil cosi černého, obrovitého a lesklého.

Když se to začalo prodírat posledním houštím, připomínalo to nestvůrný, zmítající se zvon. Pohybovalo se to, nebo spíš valilo rychlostí přímo strašidelnou. Chtělo se mu křičet a utíkat, ala zároveň chápal marnost takového počínání. Měl pocit, že mu tuhne krev, s puškou zalícenou páčil dál.

Výstřely byly platné asi tolik, jako oblázky vymršťované prakem.

Nervy mu selhaly až v posledním okamžiku, avšak dříve než se pokusil o útěk, už se po něm nestvůrná kápě vrhla, oblila ho a sevřela. Z jeho posledního výkřiku uniklo jen zdušené zachroptění.

00000000000000000000000000000000

Děda Gowse vstal časně ráno, po další neklidné noci a začal znovu s prohlídkou kolem stodoly. Až na Sarey, nechybělo nic. Po snídani se pustil za Rupertem Barnabym. Bydlel asi tak míli po cestě. Sám nevěděl, co od toho očekává.

U Barnabyho malého, ale úhledného stavení se nic ani nehnulo. Ticho bylo až nápadné. Obvykle býval Barnaby na nohou od svítání. Gowsovi to nedalo a pustil se pěšinou ke stavení a zabušil na dveře. Nikdo se neozval. Chvilí počkal, zabušil ještě jednou a pár kroků odstoupil. Jibbe, Barnabyho ohař se plížil, přitisknut ke zdi stavení. Nevyskočil a neštěkal, teď stál a nehybal se, jen se trásl po celém těle a civěl na dědu. Pes vypadal zničeně, provinile a ustrašeně, což s ním vůbec nešlo dohromady.

"Kde máš Rupa?" zavolal na psa Gowie, "běž, hledej Rupa!" Pes se ani nehnul, jen zdvihl čenich a dlouze, příšerně zavyl.

Gowie se zachvěl. Ještě jednou se ohlédl, přelétl zraky stavení a zabočil na cestu. Tak teď už ho možná vyslechnou, pomyslel si zachmuřeně. Včera se zmizení Sarey smáli. Však je to teď přejde, až jim řekne, že Rupert Barnaby odešel na močál se svým psem a že se pes vrátil zpátky sám.

Když velitel policejní stanice Miles Underbeck viděl přicházet dědu Gowie, poposedl na židli a zhluboka povzdechl. Práce měl dnes ráno až dost a bezpochyby děda začne s tou svou hromskou krávou. Starý podivín však přišel s jinou. Tvrdil, že Rupert Barnaby je nezvěstný. Včera v noci prý odešel na močál, trval na svém Gowie, a už se nevrátil. Když s ním velitel Underbeck zavedl řádný výslech, ukázalo se, že si Gowie zmizením Barnabyho nemůže být jist. Mohl se docela dobře vrátit časně ráno a než k němu děda přišel, mohl být už zase pryč.

Ale Gowie šlehl po veliteli ostrým pohledem a zakroutil hlavou.

"Z toho močálu nevyšel, povídám já. Ten jeho pes to ví! Vyl, jako psi vyjou, když někdo umřel! To, co popadlo Sarey, dostalo tu noc i Barnabyho!"

Velitel byl dost velký Klid'as. Gowsův melodramatický výjev ho podráždil, avšak nevzrušil. Aby se neřeklo, neochotně slíbil, že se na věc podívá. Když se ovšem Barnaby do večera nevrátí. Nikdo v celém okrese nezná přeci močály líp než Barnaby. A o sebe se Barnaby také dovedl postarat. Asi, rozhodl velitel, poslal Barnaby psa domů a někam si zaskočil. Dost možná, že bude večer zase doma.

Děda Gowie se vlekl ze stanice pln zlých předtuch a pochybností. Byl skálopevně přesvědčen, že nejbližší události dají za pravdu všem jeho obavám.

Přešel den a po Barnabym nebylo stopy. V šest hodin se děda Gowie s chmurnou tváří přihnál do Koruny, druhořadého hotelu v Clinton Cetru a objednal si pokoj. V sedm hodin vyslal Underback k Barnabymu pohotovostní oddíl. Netrpělivě čekal, až se vrátí, bubnoval prsty do stolu a bez zájmu se prohraboval kupou hlášení, která se mu během dne navršila na stole.

Krátce před osmou se vůz vrátil. Seržant Grimew podal hlášení:

"Nikdo tam není, pane. Dveře jsou zavřena na klíč. Podívali jsme se kolem, zahlédli jsme jen Barnabyho psa. Vyl a upaloval, jako by ho čerti honili."

Na velitele Underbecka dolehly starosti. Byl-li Barnaby opravdu nezvěstný, mělo by se zahájit pátrání. Stmívalo se však a Wartonskými močály se místy nedalo jít ani ve dne. Konečně neměl důkaz, že Barnaby neodešel někam na návštěvu. Mohl jít třeba do nedalekého Stantonvillu za nějakým známým. Klidně tam mohl zůstat přes noc.

Kolem deváté se rozhodl odložit pátrání na ráno. Teď by z toho stejně nic nebylo. Projít bažinami nebyla žádná hračka. Jakmile do rána nedojde žádná zpráva, a Barnaby se neukáže, nařídí systematickou prohlídku močálů. Krátce po tom, co dospěl k tomuto názoru a znaveně se chystal na cestu domů, došlo k dalšímu a vpravdě zneklidňujícímu vyrušení.

Krátce před půl desátou zaskřípaly před stanicí brzdy auta. Vystoupil starší muž a s ním vzlykající, hysterické děvče, které musel podpírat. Sukni a punčochy měla celé potrhane tvář na několika místech odřenou. Muž ji nejprve pomohl na židli a pak se obrátil k ostatním policistům, kteří se tu mezitím shromáždili.

"Naložil jsem ji na dálnici, blízko močálů. Byla, celá modrá, jak křičela. "Otřel si čelo. "Vletěla mi přímo před vůz. Zázrak, že jsem ji nepřešel. Je tak zblázněná, že jsem ani pořádně nepochopil, co vlastně říká. Že, prý ji někdo v křoví něco sebralo jejího mládence. Naložil jsem ji a za tu rychlost, kterou jsem jel, by byla pořádná pokuta."

Velitel Underback si ho bedlivě prohlížel. Ten člověk byl zřejmě sám trochu otřesen a protože už vlastně řekl všechno, co věděl, a nestalo se, že by něco skrýval, obrátil se velitel na děvče. Ve snaze trochu ji uklidnit, začal docela mírně, až se děvče natolik sebralo, že začalo vypovídat.

Dolores Rellov tak se jmenovala, bydlela v nedalekém Stantonvillu a zmíněného dne si vyjela se svým snoubencem Jasonem Bukmeisterem z Clinton Centra. Projížděli se po dálnici kolem močálů a ona poznamenala, že bažina vypadá při měsíčku velmi romanticky. Jason zastavil, a chvíli pozorovali krajinu. Potom Jason navrhl (byl tak teplý večer), že malá procházka při měsíčku nebude škodit.

Dolores se ze začátku zdráhala, ale nakonec se přece nechala přemluvit ke krátké procházce po ostrohu, kde byla země poměrně suchá a pevná. Když se oba procházeli pod stromy, snad jen dvacet yardů od vozu. Dolores ucítila nepříjemný zápach a chtěla se vrátit. Jason však tvrdil, že si to jen představuje a když nedal jinak, šli dál. Stromoví houstlo tak, že museli jít husím pochodem, Jason šel vpředu. Pojednou oba uslyšeli v křoví před sebou Jakýsi svist a šramot. Jason jí říkal, že se nemá bát. že to bude asi něčí zatoulaná kráva. Najednou se to ale přiblížilo a zdálo se, že se to pohybuje neuvěřitelně rychle. Hřmot, který to dělalo, na krávu neukazoval.

V posledním okamžiku se Jason obrátil a celý ustrašený vykřikl, aby utíkala pryč. Ještě se nestačila pohnout, když spatřila, jak se mezi stromy v příšeří měsíčního světla řítí cosi obrovitého. Stála vteřinu jako zkamenělá, potom se otočila a utíkala. Zdálo se jí, že Jason utíká za ní. Ale jista si tím nebyla. Hned nato zaslechla jeho výkřik. Potlačila panicky strach a pohlédla za sebe.

V tomto bodě vyprávění Dolores Rellová propadala znovu hysterii a uplynulo několik minut, než mohla znovu pokračovat. Vlastně ani nedokázala popsat, co viděla. To, co se jako litice hnalo mezi stromy dostihlo Jasona. Jako by ho to celého zavalilo. Jen se jí mihla ještě jeho tvář plná děsu a jeho paže kdesi u země, jako by se na něho něco obkročmo posadilo. Co to bylo, nedovedla vyjádřit. Bylo to černé, beztvaré, zvířecí, ale zvířeti se to nepodobalo. Něco temného, slizkého, co vzbuzovalo nepopsatelnou hrůzu, podobnou strachu, který prožívala, když bývala jako malá sama v dětském pokoji. Ještě teď si při představě toho, co viděla otrásla a zakryla si rukama oči. "Och, panebože - temnota ožila. Temno ožilo!"

Běžela pryč jako štvaná, klopýtala mezi stromy, až se dostala na dálnici. V samém úděsu si ani nevšimla blížícího se vozu.

O tom, že Dolores Rellová zakoušela skutečný, nefalšovaný strach, nebylo pochyby. Teď už Underback jednal velmi rozhodně a pohotově. Nejdřív dal odvézt na smrt bledou dívku do nemocnice,

aby jí ošetřili rány a dali sedativum. Potom shromáždil všechny své lidi, vyzbrojil je loveckými puškami, karabinami a baterkami a všichni se rozjeli ve čtyřech pohotovostních vozech k močálům.

Vůz Jasona Bukmeista stál tam, kde jej zaparkoval. S ničím nebyle hnuto. Prohlídka přilehlých míst za svitu baterek nepřinesla žádný výsledek. To, co napadlo Jasona, ať už to bylo cokoli, odvěklo ho zřejmě do vzdálenějšího kouta rozsáhlých bažin. Po dvou marných hodinách prolézání křovin a hlučném nahánění, Underback, sám pořádně unaven, odložil pátrání na ráno.

Když se nad Whartonskými močály ukázaly na obloze šmouhy nadcházejícího dne, začal lov znovu. Z Clinton Centru přibyli posily včetně civilních dobrovolníků, a začalo systematické prohledávání celého močálu.

Hodiny uplynuly a pátrání nepřineslo nic nového - totiž takřka nic. Kdosi objevil starý, promaštěný klobouk a láhev od žitné. Obojí se našlo v močálu pod ambrovníkem. Beztvarý plstěný klobouk byl už pořádně zchátralý, ale byl suchý. Zřejmě ho tu někdo odhodil až po bouři, před několika dny. Láhev od žitné vypadala nově, dokonce v ní bylo ještě pár kapek kořalky. Nálezce dále uvedl, že pod ambrovníkem je malé vyhaslé ohniště

Za účelem zjištění eventuelní souvislosti nálezů se zmizením Jasona Berkmeista, obrátil se velitel Underback na všechny obchody s lihovinami ve městě. Žádal jména všech lidí, kteří zakoupili v poslední době láhev žitné, jaká byla nalezena pod ambrovým stromem.

Pátrání pokračovalo a odpoledne přineslo další zlověstný nález. Pozorný člen jedné pátrací skupiny vytáhl z bahna při ohledávání zdupaného místa, které bylo hodně porostlé orobincem, pušku. Po odstranění bahna a slizu ze zbraně, potvrdili dva lidé, že puška patří Barnabymu. Jeden, který s ním byl jednou na čekané, se dokonce upamatoval na vyřezávaním zdobenou pažbu.

Zatímco Underback dumal nad neblahým nálezem, přišla z Clinton Centra zpráva z obchodu s lihovinami. Podařilo se najít všechny, kdo koupili láhev žitné, až na jednoho tuláka, který se potloukal po městě, dokud ho jeden policista nevybídł, aby se ztratil. K večeru byla většina unavených pátrajících už téměř přesvědčena, že pobudu chytil vražedný záchvat ve kterém zabil jak Ruperta Barnabyho, tak i Jasona. Odtáhl jejich mrtvoly a hodil do Jedné z hlubokých tůní močálu. Dost možná, že vrah teď vyspává své delirium někde v houští.

Většina lidí měla o senzačním líčení Dolores Rellové své pochybnosti. V přítomném světle mohl zdivočelý tramp s vyřeštěnými očima, chystající se k vražednému útoku docela dobře připomínat nestvůru. Zbytek dlužno přičíst její hysterii.

Nad zasmušilou bažinou nadešla další noc a Underback jen nerad zastavil akci. Pro případ, že vrah se skrývá někde mezi stromy, rozhodl se postavit na noc podél úseku dálnice v úseku, který probíhal současně s močálem, hlídky. Skrývá-li se pachatel ve zrádných změtích houštin a stromů, nedostane se na dálnici, aniž by narazil na jednu z patrolujících hlídek.

Jediná další ústupová cesta byla na míle vzdálená a vedla přes nánosy bahna směrem, kde moře omývalo rákosím zarostlé pobřeží. Bylo dost nepravděpodobné, že by se uprchlík pokusil o útěk touto cestou.

Dvoučlenné, dobře ozbrojené hlídky se střídaly po třech hodinách. Každý muž měl taky silný, přenosný reflektor. Jakýkoliv zvuk nebo pohyb, který by upoutal jejich pozornost v podrostu kolem dálnice, museli vyšetřit. Po jediném vyzvání měli bez milosti zahájit palbu. Náhodný motorista, nebo automobilista, měl být zhurta odbyt, poslán svou cestou s varováním, aby nikoho nevezl a hlásili všechny stopaře.

Fred Storr a Lukcas Matson na obhlídce od půlnoci do tří, měli už za sebou dvě klidné hodiny. Matson usedl na padlý strom pár yardů od silnice.

"Nohy mám už jako z olova," ušklíbl se své poznámce Matson a opřel pušku o kmen. "Posadit se na chvilku neuškodí."

Fred Storr stál o kus dál. "To se ví, Lucasi. Stejně - " vtom se zamračeně zadíval směrem k černému okraji bažiny. "Slyšels něco, Lucasi?"

Lucas se otočil na kmeni tím směrem a naslouchal. "No jo," řekl posléze "Něco jako škrábání." Vstal a natáhl pušku.

"Podívám se," navrhl Fred potichu. Překročil kmen a postupoval s Lucasem v patách do hustého mlází, které vroubilo okraj močálové džungle. Ušli pár kroků a zastavili se. Zvuk sílil. Bylo to něco jako by

Několik helikoptér, které zahřměly nad prostorem, odpoledne přistál na pobřeží se zásobami a jídlem. Podél pobřeží byly vztyčeny překážky z ostnatého drátu. Strážní stáli po celé délce silnice, vojáci přinesli také silné světlomety, lehký kulomet a několik plamenometů.

Kolem jedenácté večer byla scéna dramatu připravena. Překážky z ostnatého drátu na pobřeží, stráž na svých stanovištích a obrovské světlomety rozestavené po dálnici přejížděly neblahý močál kužely světla.

V jedenáct patnáct se noční hlídky, každá v počtu deseti mužů, znovu pustily na močál.

Rozzuřený hladem se vyprostil hřib hrůzy ze smrduté tůně a stoupal k povrchu. Několika plácavými pohyby dostihl okraje a převalil se přes spoře rostoucí výhonky travin. Jako vždy, hnal nestvůru neukojitelný hlad. I když kořist v novém okolí ušla, nezměrnou žravost nestvůry nedokázala ukojit.

Valila se vpřed, citlivě vnímala i nejslabší záchvěvy, které mohly signalizovat blízkost potravy a zároveň si začala uvědomovat různá zneklidňující vyzařování. I když byla právě doba tmy, obvyklý čas jejího lovu, temnotu protínal nejnenáviděnější nepřítel obludy - světlo. Zároveň však vibrace prozrazující přítomnost potravy byly silnější, než kdykoli předtím. Přicházely ze všech stran, mocně, sveřepě se ozývaly z různých směrů v nižších vrstvách záhadné, světlem narušené temnoty.

Zvon hrůzy se zvedl z bahna, zachytil se zauzlené spleti plovoucích pozůstatků padlých stromů. Bez pohnutí na nich spočinul, zatímco stružky blátivé vody zurčely a odkapávaly z jeho třpytivého povrchu. Čidla však mu ze všech stran oznamovala mučivé trhliny v temnotě. I když byl přimknut k hnijícím kmenům stromů jako veliký, špinavý koberec povlečený slizem, nenáviděný dotyk světla, které křížovalo tmu, dráždil palčivě jeho vědomí.

Opustil spleť a klesl zpět do bahna s hlasitým plesknutím. Kadence záchvěvů mohutněla, mučící meče světla roztínaly temnotu ze všech koutů. Ohromená a zděšená obluda se vnořila do bahna a provrtávala se opačným směrem. To ovšem bylo jen dočasné řešení. Vibrace zdvojnásobily intenzitu a temnota ustupovala náporu záplavy světelných kopí.

Poprvé za svého bytí zakusila příšera i když vzdáleně a matně, pocit strachu. Život světla se nedal uchopit, sevřít, rozervat. Byl to lítý nepřítel, proti kterému se hřib hrůzy uchýlil k jediné obraně a ten byl útěk a úkryt. Nyní, když byl její svět temnoty vydán napospas náhlému přívalu světla, obluda vedená neklamným instinktem zamířila k jedinému útočišti, k obrovité černé dolině, ze které pocházela.

Vrhla se do močálu a za všeobecné vřavy směřovala k moři. Hlídky podél pobřeží, upozorněny ohlasem střelby, v pokleku i ve stoje čekaly s připravenou zbraní. Prosté, rákosovité pobřeží se jasně rýsovalo v tvrdé záři světlometů. Vlny se valily ke břehu a rozstříkávaly bílé hřebeny pěny daleko do písku. V prudkém světle temná voda světélkovala olejovitými pablesky.

Pronikavé výkřiky zesílily. Hlídky stály a čekaly. A náhle se na pusté dlouhé naplavenině objevil přízračný tvor a hlídky strnuly. Připomínal černý kal, beztvárovou hmotu bez známek pozemské příslušnosti. Řítilo se to trnitým roštím k naplaveninám. Byl to tvor samou černí zakletý, v jednom okamžiku obrovitá smršťující se přilba a hned zase černá kašovitá tůně živoucího masa, která se sama v sobě přelévала a neuvěřitelnou rychlostí se smýkala vpřed.

Některé strážce zkameněly tam, kde právě stály a čirá hrůza jim nedovolila stisknout spouště zbraní. Jiní muži překonali moc hrůzy a začali střílet. Kulky z pultuctu zbraní se zabořily do černého netvora, který uháněl blátivými naplaveninami. Když se příšera octla na konci plochého terénu a doletěla k písčným dunám na otevřené pobřeží, hlídky postupující močálem se už také dostaly ven na volné prostranství.

Jeden za strážných, se zastavil a zaječel na pobřežní hlídky: "Míří k moři. Proboha, nenechte to zmizet!"

Strážce na pobřeží zesílily palbu, uvědomily si však s pocitem hrůzy, že výstřely z pušek zřejmě nestvůře nijak nevadí. Bez jediné zastávky se valila posledními pásy orobince a už byla u písčného předělu.

Jako v nějakém ohyzném snu ji spatřili, jak se převalila přes nejbližší písčnou dunu a smekla se směrem k moři. Pak si však uvědomili, že je tam ostnatý drát, jehož pletence se vinuly podél pobřeží díky Underbackově předvídavosti.

Povzbuzeni letěli přes duny k místu, kde se hrůza střetne s ostnatým drátem. A už někdo vpředu vítězoslavně zařval: "Chytila se! Vrazila do drátů!"

Světlomety zaplavily bariéru světlem.

Netvor se přivalil k drátu a zřejmě se už chytil do jeho krutých ok. Zdálo se, že je beznadějně polapen, kroutil se, rozplizle sebou tloukl a vmačkával se do drátů jako nějaká nepředstavitelná medúza, zapletená v rybářově síti. Všichni letěli vpřed jisti vítězstvím, až ten, který přiběhl nejbliž, divoce a varovně zařval: "Protlačuje se! Uniká!"

V oslňující záři světél s ustrnutím spatřili, že obluda proplová mezi dráty jako kaňka tekutého bahna. Před dráty bylo jen několik yardů svažujícího se břehu a pak už jen převalující se peřeje širého moře.

Zděšeně a zklamaně vydechli, když netvor rychlým rázem vpřed překonal hradbu ostnatého drátu. Jen se ještě na okamžik otrásl, snad aby posledních několik zákrutů své hmoty, zmítající se ve drátech, osvobodil z ostnů. Teď už se jen hnát dál a uniknout po vlhkých písčích do černého moře. Vtom se jeden ze strážců, vrhl vpřed takřka na úroveň ostnaté bariéry. Sjel na kolena a zamířil zbraň na unikající kápi hrůzy.

O vteřinu později dlouhý, žíznlivý jazyk vyšlehl ze zbraně a vyrazil kouřovým, rudým květem proti netvoru na protější straně ostnatého drátu.

Nocí stoupal černý olejovitý kouř. Strašlivý puch se valil pobřežím. Viděli, jak se planoucí masa hrůzy potácí, pryč od ostnatého drátu. Voják, který zamířil plamenomet, neúprosně a klidně mířil dál.

Ozvalo se odporné klototání a syčení. Nočním vzduchem se točily chumáče hustého, mastného čoudu.

Když konečně voják zastavil plamenomet, zbyl jen doběla rozpálený ostnatý drát a velká skvrna zčernalého písku.

Zcela odůvodněně hřib slizu nenáviděl světlo. Zdrojem světla je přece oheň - konečný neznámý nepřítel, kterého ani černá kápe hrůzy nemohla zdolat a pozřít.

Přeložil Jar. Chuchvalec

SLUŽBA ZÁKAZNÍKŮM

Stará paní ležela na posteli a vypadala jako vysušená mumie děvčete právě zabalená a spěšně zavinutá do světlé pokrývky. Ale paní si držela těsně u ucha a u rtů perleťově šedé sluchátko a její oči jiskřily jako šperky z obsidiánu nebo černého onyxu.

"Ještě jste nesehnali doktora, lumpové?"

"Ne, paní. Odešel za havarijním případem". Snažím se spojit s jeho helikoptérou, ale bouře ruší krátkovlnné spojení."

"To, že je bouře, vím. Zařídila jste už alespoň, abych dostala a svůj lék, vy neschopná osobo?"

"Ne, paní. Provoz helikoptér všech místních taxíků a doručovací služby je přerušen bouří. Byly zaznamenány dva případy smrti bleskem. Mám tady už vaše srdeční tablety. Kdyby váš telefon byl kombinován s bezdrátovou poštou..."

"Není. Přestaňte mne rozčilovat tím, že máváte před nosem těmi pilulkami. Cožpak jste ještě nesehnali doktora?"

"Ne, paní. Odešel za havarijním případem. Snažím se spojit s jeho helikoptérou..."

"Ty pásky mě už začínají unavovat. Jste přeci jen krabice pásek, nebo ne? Všechny se nasazují velmi chytře tak, aby reagovaly na to, co řeknu, ale stejně, je to jen krabice pásek."

"Ne, paní. Jsem žena z masa a kostí, je mi 23, jmenuji se Doris. Pravda, někdy si myslím, že jsem páska. Jsem obklíčena kilometry pásek, které opravdu odpovídají na běžné otázky automaticky. Vedle pří stroje bezdrátové pošty mám psací stroj a magnetofon právě na takovéhle otázky."

Mám dlouhé nůžky a skleničku lepidla na jejich spojování. Ale já opravdu nejsem páska i když jsem jednou, spolykala lahvičku prášků pro spaní, protože jsem si myslela... Ne, ne, jsem žena z masa a kostí, je mi 23..."

"...jmenuji se Doris. Dovedu si představit, že tohle je jedna z nejdůležitějších pásek."

"Ne, jsem opravdu člověk. Je mi možná hůř než vám. Vzala jsem tuto práci kvůli něčemu, co se stalo, když jsem byla ještě malá. Moje matka měla, náhlý srdeční záchvat a nemohla se pohnout. Prosila mne o svůj lék, ale já jí ho nepodala, protože jsem ji půl hodinu před tím prosila o cukroví a ona odmítla. Nehýbala jsem se. Nechápala jsem, co se děje. Viděla jsem v tom příležitost pro sebe. Neuvědomila jsem si, že umírá. Proto jsem se dala na tuto práci. Jen proto, abych mohla pomáhat lidem v podobné situaci a..."

"Kdepak, miláčku, ty jsi vzala tu práci jen proto, aby si mohla občas opakovat to horké vzrušení, které ti proudilo žilami, když jsi viděla svoji matku umírat. Teď můžeš beztrestně odmítat léky a lékaře starým lidem..."

"Dost, prosím! Dost, dost dost..."

"Přestaň, už mne to nebaví. Jsem stará žena, které právě umírá, a ty jsi jen páska. Ano, jenom páska. Vím to, protože se s tebou denně hodinu bavím. Nikdo by nedovolil, aby se takhle plýtvalo s lidskou pracovní dobou. Jen počítač mi může stále říkat "paní" a když už neví, kudy kam, páska začne přehrávat stále slovo dost a bude ho vykřikovat ...Ó...Ó... to je konec....Ó... pomoc...!"

"Paní, plavni kartotéka hlásí, že máte do sluchátka vmontovánu bezdrátovou poštu. Vhodím teď vaši srdeční tabletu do štěrbiny..."

"Ó... pozdě... příliš pozdě... umírám..."

"Prosím, paní! Proboha!"

"Umírám... Tu hrůzu nechám vám... umírám... jako vaše matka... jsem mrtvá..."

Stařena s úšklebkem nechala sluchátko dopadnout z malé výšky na měkký koberec. Pohodlně klesla zpět do měkkých polštářů. Něco blýskavého vypadlo ze sluchátka na podlahu. Nepodívala se tam. Sluchátko volalo mužským hlasem: "Paní!" a "Maminko!" Znovu a znovu. Neodpověděla.

Najednou se venku mezi dohasínajícím hlukem bouře ozvalo hučení helikoptéry. Zmlklo, pak přibouchnutí dvířek a rychlé kroky. Do místnosti vešel štíhlý muž s černým kufříkem. Zanechával mokré, špinavé stopy.

"Tak co je to dnes?" zeptal se s nenucenou srdečností. "Využívala jste prášky na spaní 'příliš rychle, už žádné nemáte a zase vás všechno rozčiluje."

"Prášky pro spaní, ano, vy jeden vychytralý ďáble. A ztratila jsem náladu s tou hloupou službou zákazníkům."

"Na to se nemusíte ohlížet. Dávají tam jen chorobně citlivé lidi, kteří nevydrží samotu a musí si stále s někým povídat. Ostatní chtějí být společensky významní... Ale, co je tohle!?"

Zastavil se a s hrůzou ukázal na telefon.

Jedním skokem se stařena vrhla k přístroji. Vtom se ale zarazila a ohlédla. Roztřásla se stejně jako doktor. Její rty se však usmívaly a oči zářily jako diamanty.

Z malé, černé plošky na perleťově šedém přístroji vytékala na bílý mramor a drahocenný koberec, kde ležela malá, lesklá pilulka, stružka rubínově červené krve.

Michael Moorcock - Tok

Max File se předklonil s netrpělivou otázkou na adresu řidiče: "Za jak dlouho tam budeme?"

Pak si uvědomil, že tohle auto řidiče nemá. Obyčejně si jakožto velící maršál evropských nukleárních úderných obranných sil dopřál luxus mít řidiče, ale jeho dnešní cíl byl tajný a dokonce ani on sám ho neznal.

Plán jeho cesty ležel bezpečně uzamčen v počítači automatického řízení automobilu. Opřel se zády v křesle a usoudil, že vztekat se nebude k ničemu.

Vůz opustil ústřední dálnici asi půl míle před tím, než vyjel do centrálního dopravního okruhu, který jako obrovské vířící kolo rozhazoval vozidla a zboží do městského systému kolem. Vůz nízko nad zemí zamířil do starších částí města. File byl za to vděčný, i když to sám sobě otevřeně nepřiznal. Nad ním stále ještě pokračovalo hučení přes celý obzor a vibrující mumlání toho inženýrského ráje, ale přinejmenším znělo rozptýleně. Hluku nijak neubýlo, ale byl zmatenější a tím příjemnější. Vůz musel několikrát zůstat stát před hustými proudy chodců, kteří vycházeli ze stanic pneumatické dopravy a s napjatými a zpocenými tvářemi si probíjovali cestu do práce.

File během zdržení lhostejně seděl, ačkoliv se na zasedání už opozdil. Co má znamenat, podívoval se, tenhle Gargantua, který tu sedí a vytrvale pohlcuje celý světadíl? Nikdy neusne, nikdy nepřestane pyšně vyřvávat svou vlastní sílu. A ať je ke svým miliónům obyvatel jakkoli vlídný, nedá se popřít, že jeden každý z nich je jeho otrokem. Jak to vzniklo a co se z toho může stát? Už je to tak přebujelá struktura, že lidské bytosti si v ní jen s nesnázemi najdou místo k životu. Kdyby se díval z vesmíru, pomyslel si, žádné lidské bytosti by vidět nebylo, zdálo by se, že je to jen bleskurychle se pohybující stroj se zázračnou silou, ale bez účelu.

Max File nijak moc nevěřil, že by Evropské společenství bylo schopné prodlužovat si život do nekonečna. Narostlo rychle, ale samo od sebe, a lidé mu nemohli dát správně promyšlené uspořádání. Pomyslel si, že už může rozpoznat první známky nevyhnutelného zhroucení.

Vůz si trpělivě hledal cestu mezi davem, našel volný proud a pak pokračoval po své složité trase. Konečně se propletl změtí značek, ukazatelů a křižovatek, a zastavil se před nízkou desetiposchod'ovou budovou, která nesla chmurnou, ale nesmazatelnou pečeť úřadu.

U vchodu stáli strážé a zdůrazňovali vážnost krize. File byl eskortován do apartmá v 5. poschodí. Tam ho uvedli do místnosti bez oken, s dřevem vykládanými stěnami a stálým, klidným osvětlením. Za kulatým stolem již zasedala vláda Evropského společenství a čekala na jeho příchod. Když vešel, ministři vzhledli.

Tvořili podivně odtazitou a formální skupinu, v uniformě tmavých konzervativních obleků. Nepopsaný bílý poznámkový papír ležel urovnán před nimi v úhledných čtvercích. V sále panovala atmosféra pečlivé zdrženlivosti, když File vešel. Většina ministrů jen nepřítomně přikývla a potom se zase upjatě zahleděla před sebe jako před tím.

File oplatil pokývnutí. Znal se se všemi, ale ne zblízka. Z nějakého důvodu si od něho udržovali odstup, přes vysoké postavení, které zastával a pro které byl, jak se zdálo, určen od dětství. Jen ministerský předseda vstal, aby ho uvítal.

"Prosím posad'te se, File," řekl.

File potřásl rukou, kterou mu starý muž podával a pak zamířil ke svému místu. Strasser začal ihned mluvit s jasným úmyslem, aby zasedání bylo krátké a k věci.

"Jak všichni víme," začal, "Evropa se přiblížila na okraj stavu občanské války. Většině z vás je nicméně známo, že tu dnes nejsme proto, abychom projednávali opatření - to říkám pro vás, File. Jsme tu, abychom si vyjasnili situaci a pověřili vás jistým posláním."

Strasser se posadil a kývnutím vyzval muže nalevo od sebe. Standon, bledý a kostnatý, naklonil hlavu k Filovi a promluvil.

"Na prvním zasedání, kde jsme se zabývali dnešní krizí, jsme měli za to, že se neliší od všech ostatních v dějinách, že nejdříve uvážíme cíle a záměry hospodářských a politických složek a pak rozhodneme, které budeme podporovat a proti kterým bojovat. Netrvalo dlouho a uvědomili jsme si svůj omyl. Nejdříve jsme zjistili, že Evropa je jen politický a ne národnostní celek, takže nejjednodušší způsob řešení je nemožný. Pak jsme se pokoušeli pochopit celý systém, který míníme pod pojmem Evropa - a nepovedlo se to. Evropa je nad naše chápání."

Odmíchl se. Zdálo se, jako by se pod nehybným povrchem jeho tváře hromadil zvláštní cit. Stísněně sebou pohnul a hlasitěji pokračoval: "Jsme první vláda v dějinách, která si uvědomuje a připouští, že neví, jak řídit události. Z kontinentu, který je nám svěřen, se stal ten nejkoncentrovanější, nejsložitější jev, jaký kdy na povrchu téhle planety vznikl. O jeho řízení nevíme o nic víc, než o tom, jak řídit mechanismus, který ovládá vývoj skutečného živého organismu. Někteří z nás jsou toho mínění, že se evropský průmysl ve skutečnosti stal živým tvorem - ale ne zdravým organismem, který by měl zaručen správný vývoj, jako je tomu v přírodě. Začal se vyvíjet náhodně a pokračoval podle svých vlastních zákonů. Mezi námi je jeden," ukázal na strohého Brown-Gothe přes stůl, "který jej srovnává s rakovinou."

File se zamyslel, jak jeho vlastní úvahy před několika minutami byly podobné ministrovým závěrům.

"Evropa trpí přetlakem," pokračoval Standon. "Všechno je tak stlačené, energie a procesy se tak těsně navzájem stýkají, že se celý systém slije do jediného pevného celku. Když to řeknu politicky, prostě nezbyvá volný prostor k akci. Následkem toho nedokážeme předvídat vývoj událostí, ani výpočtem, ani zdravým rozumem a nejsme schopni povědět, co bude výsledkem jakéhokoliv konkrétního opatření. Zkrátka nevíme o tom, co bude dál, ať už se to snažíme změnit, nebo ne."

File přehlédl stůl tam a zpátky. Většina ministrů stále nezaújatě zírala na složky papírů. Strasser, Standon a ještě jeden nebo dva se na něj vyčkávavě dívali.

"Sám jsem došel k stejnému závěru," řekl.

"No," řekl Standon důrazně, "v tom je podstata věci. Kdyby bylo všechno tak černobílé, nestáli bychom před tímto problémem, prostě bychom se postavili na některou stranu. Ale tady nejsou dvě strany, jsou tu tři, nebo čtyři a další v pozadí. Už sám pojem nejlepší ztrácí význam, když nevíme, co bude dál. Logicky vzato zničení celé společnosti je jediné měřítko toho, co je žádoucí, a i tak, kdo ví? Možná jsme narostli tak obludně, že není možné, abychom existovali dál. Nemáme žádné ideály, které by nás vedly. A tak jako tak, když jde o Evropu, nic takového jako zvolený směr už neexistuje."

Standon odvrátil od Fila oči a na okamžik se zdálo, že myslí na něco jiného. "Mohl bych dodat, že podle našeho názoru když jsme o tom mohli několik týdnů přemýšlet, byla taková situace v historických záležitostech vždycky jen skutečnost, že volný prostor k akcím ještě existoval. To dodávalo v minulosti státníkům iluze, že mohou svobodně určovat vývoj událostí. Teď žádný volný prostor není, iluze se vytratila a my si uvědomujeme vlastní bezmocnost. Zároveň je všechno mnohem děsivější."

Pokřčil rameny. "Evropa by například díky svojí koncentrovanosti mohla vydržet značný počet nukleárních explozí a stále ještě fungovat dál. Nemusím ani dodávat, že v současnosti má takové zbraně k dispozici každá dost velká průmyslová společnost. Myslíme si dokonce, že některé malé bomby jsou v rukou menšinových skupin."

File uvažoval tak chladně, jak dovedl. Krize se náhle posunula přes hranu praktických úvah do sféry filozofie. Znělo to absurdně, ale ten fakt se nedal popřít. Vážil si obezřelosti těchto vyrovnaných mužů. Měl, podobně jako oni, hrůzu z tyranie, ale v historii se dá nalézt dost varování před ukvapenou prevencí. Spiklenci nezavraždili Caesara, aby předešli diktatuře, a přesto jejich pošetilý čin během několika hodin utopil zemi v horší hrůzovládě, než jakou si kdy představili. Ministři mají pravdu, neexistuje nic takového jako svobodná vůle a stát je ovladatelný jen pokud je dost jednoduchý, aby v žádném případě nevykolejil. Řekl: "Předpokládám, že už bylo uděláno všechno, co by mohlo vývoj událostí vysvětlit. Kybernetika..."

Standon mu adresoval smířlivý úsměv. "Udělalí jsme všechno."

Ozval se třetí muž, jako by tohle byla jeho narážka. Appeltoft, který měl na starosti vědu a technologii, byl mladší než ostatní a poněkud citovější. Zvedl hlavu, aby Fila oslovil.

"Naší jedinou nadějí je objevit, jak jsou události uspořádány v čase - pro tak vážnou a praktickou záležitost to může znít jako teoretizování, ale jsou to závěry podložené fakty. Abychom mohli v přítomnosti účinně zasáhnout, musíme napřed znát budoucnost. To je poslání, které je pro vás chystáno. Výzkumný Komplex v Ženevě objevil způsob, jak přemístit člověka o několik let do budoucnosti a přenést ho zpět. Budete vyslán o deset let dopředu, abyste zjistil, co se stane a jak k tomu dojde."

Potom se vrátíte, ohlásíte nám, co jste objevil a my těch informací využijeme při rozhodování o našich opatřeních a také k vědeckému zkoumání zákonů, kterým podléhá časová posloupnost. Doufáme, že tak zformulujeme metodu vlády i pro další staletí a možná odstraníme prvek náhody z lidských záležitostí."

Udivující a nekonvenční způsob, jakým se vládní kabinet rozhodl vyřešit své dilema, udělal na Fila dojem.

"Odstartujete ihned," řekl mu Appeltoft a přerušil jeho úvahy. "Po tomto zasedání poletím s vámi do Ženevy. Technici udržují přístroj v pohotovosti." Do jeho hlasu pronikl trpký tón. "Chtěl jsem tam sám, ale..." pokrčil rameny a udělal nejasné gesto, které zahrnuje celý ostatní kabinet.

"To je právě to," řekl File, "proč jste vybrali mě?"

Ministři na sebe letmo pohlédli. Strasser promluvil: "Důvodem je vaše vzdělání, Maxi," řekl nejistě. "Problémy, před kterými dnes stojíme, se začaly projevovat už před víc než jednou generací. Tehdejší vláda se rozhodla vychovat několik málo dětí podle nové vzdělávací metody. Hlavní myšlenkou bylo vychovat lidi, kteří by dovedli dopodrobna pochopit komplex moderní civilizace a donutit je zvládnout všechny potřebné předměty. Experiment selhal. Všichni vaši spolužáci zešíleli. Vy jste přežil, ale ne s tím výsledkem, ve který jsme doufali. Velká část informací, které byly vašemu mozku násilím vnuceny, byla zase hypnoticky odstraněna, aby vaše mysl nebyla dál ohrožena. Výsledkem jste vy, jak tu stojíte - superamatér s nenasytnou zvědavostí a organizačním nadáním. Svěřili jsme vám postavení, které nyní zastáváte a zapomněli jsme na vás. Teď jste ideální člověk pro náš plán."

Pro Fila to znamenalo otřes, dokonce tím větší, čím víc shrnutí odpovídalo jeho vlastnímu podezření o jeho minulosti. Ovládl se však dřív, než se nad tím stačil zhloubat.

"Já jediný jsem to dokázal. Rád bych věděl proč."

Standon v matném světle upřeně Fila pozoroval. Zdálo se, že v něm ještě jednou stoupá ta zvláštní vlna citu, která se ukládá někde v hloubce a nepůsobí na svaly, ani na pleť.

"Pro vaši odhodlanost, pane File. Kvůli tomu, že ať se děje co se děje, ze všeho se nějak dokážete dostat."

Když File vycházel z budovy, uvědomoval si své úvahy ještě jasněji než před tím. Appeltoft jel s ním a vůz tiše svištěl k nejbližšímu letišti. Teď měl záchytný bod pro své myšlenky. Časová posloupnost... ano, není pochyb, že se vysvětlení toho titánského jevu, kterým právě projíždí, najde v časové posloupnosti.

Když se rozhlédl kolem sebe, viděl, jak pravdivé byly výroky ministrů, které právě vyslechl.

Po vytvoření EHS a později ES, ke kterému se postupně připojily všechny evropské státy, se výrobní kapacita světadílů fantasticky zrychlovala. Ekonomický rozvoj vylétl tak vysoko, že nakonec bylo nutné vyztuzit uvnitř celou strukturu. Stupínek za stupínkem vyztuže sílily, dokud nebyla celá společnost přikována k zemi jako zkamenělá neměnná obluda, hučící a řvoucí energií. Ani vzdušné architektonické přísliby minulých století se neuskutečnily. Vůz projížděl kolem wagneriansky těžkých konstrukcí, které zacláněly slunce.

Otočil se k Appeltoftovi: "Takže za hodinu budu o deset let dál v budoucnosti."

Appeltoft se zasmál, jako kdyby chtěl ukázat, že pochopil celý paradox. "Ale povězte mi," pokračoval File, "když ještě tak dokonale neznáte podstatu času, jak v něm můžete cestovat?"

"Není to ani podstata, spíše neznáme strukturu a uspořádání," řekl mu Appeltoft. "Rovnice, které nám umožňují převážet v čase, o tom neříkají nic - ve skutečnosti tvrdí, že čas nezachovává vůbec žádnou posloupnost, což by bylo dost těžko možné."

Appeltoft se odmlčel. Jeho chování Filovi napovědělo, že i když se to snaží nedat najevo, stále se ještě nesmířil s tím, že prvním cestovatelem v čase nebude on sám. File mu to neměl za zlé. Když člověk kvůli něčemu pracuje jako fanatik, musí to pro něj být rána, jestliže vidí, jak někdo úplně cizí sklízí ovoce jeho práce.

"Jsou na to dvě teorie," pokračoval konečně Appeltoft. "První, která je mi milejší, je stanovisko zdravého rozumu - minulost, přítomnost, budoucnost seřazené do nekonečné posloupnosti, kde má každá událost určité místo v řadě. Ta představa se naneštěstí nedá převést na žádné matematické vyjádření. Jiná představa, které se přibližují někteří moji kolegové, vypadá asi takhle: čas ve skutečnosti vůbec není proud, který teče vpřed. Trvá konstantně, všechny věci se skutečně dějí současně, ale lidské bytosti nemají vnímání uzpůsobené tak, aby to mohly sledovat. Představte si kruhovou scénu a na jejím obvodu probíhá řada událostí, které představují dejme tomu období v životě jednoho člověka. V tom případě je sehraji různí herci, ale v časové realitě jeden a týž člověk sehraje všechny role. Podle toho má změna jedné scény vliv i na všechny další scény posloupnosti kolem dokola a dál zpátky na začátek."

"Takže čas by byl cyklický - to, co v budoucnu uděláte, může změnit vaši budoucí minulost, takže bude jiná než byla?"

"Pokud je teorie správná. Podařilo se odvodit některé závislosti, ale ty se příliš dobře nepotvrzují. Všechno, co ve skutečnosti víme, je, že vás můžeme přenést do budoucnosti a pravděpodobně vás dopravit i zpátky."

"Pravděpodobně, došlo k nějakým problémům?"

"Třiatřicet procent našich pokusných zvířat se nevrátilo," řekl Appeltoft povzbudivě.

Dostat se z letiště do Ženevského výzkumného komplexu netrvalo ani hodinu. Z přijímací haly na střeše ho Appeltoft dovedl málem o půl míle níž do podzemí laboratoří. Nakonec vytáhl z kapsy staromódní přívěsek ke klíčům, u kterého visel malý rádiový klíč. Jak stiskl tlačítko, dveře se o pár yardů dál otevřely dokořán.

Vstoupili do modře vymalované místnosti, jejíž stěny pokrývalo cosi jako programy pro počítač. Kolem sedělo několik techniků v bílých pláštích a čekalo. Střed místnosti zaujímal křeslo na stupínku. Posuvné rameno mělo na konci malou skříňku s ciferníky přístrojů na povrchu, ale nejvíc upoutávaly pozornost tři průsvitné hranoly světla. Jak se zdálo, vyzařovaly přímo za křeslem: jeden mířil přímo vzhůru a druhé dva byly vodorovné a svíraly pravý úhel. Podpěry na podlaze nesly síť spirál a polovodičových systémů pro přenos elektřiny, která se prostírala u křesla jako pavučina.

File se přistihl, jak se pokouší popsat to uspořádání pseudovědeckým žargonem, jakým byl zvyklý se vypořádat se soudobou technologií. Elektronika... nedeterminismus... k čemu by mohly být ty tři hranoly?

"To je přístroj pro přenos v čase," řekl mu Appeltoft bez úvodu.

"Skutečný přístroj zůstane tady v současnosti, jen to křeslo samo a vy v něm budete přenesen v čase."

"Takže všechno budete ovládat odtud?"

"To právě ne. Nebude to, abych tak řekl, bezmotorový let, u řízení budete sedět vy, ale pohonná jednotka zůstane tady. Když to poslání nevyjde, snad budeme moci něco udělat, třeba ale ne. Pravděpodobně se o tom ani nedovíme. Ty tři hranoly kolem křesla představují tři prostorové dimenze. Pohyb v čase začne, až se otáčením dostanou ze skutečného prostoru."

Pečlivě překračovali podpěry a popošli blíže ke křeslu. Appeltoft vysvětlil ovládání a přístroje.

"To je váš rychloměr - ten nemůžeme nijak ovládat, je automatizovaný. Tady ten vypínač je STOP a START - je to nadepsané, jak vidíte. A tady ten udává, jaké místo v čase zaujímáte - rok, den, hodinu, vteřinu. Všechno ostatní máte naprogramované. Jak vidíte, teď je tam nula. Až se dostanete do cíle, bude tam 10 let."

"Tak místo v čase?" uvažoval File. "Ten pojem může mít podle toho, co jste mi říkal, dva významy."

Appeltoft přikývl. "Jste chápavý. Pragmaticky se činnost stroje času nejvíc blíží mojí teorii časové osy. Rozhodně se to nejsnáze pochopí."

File téměř minutu beze slova zkoumavě prohlížel přístroj. Ticho se protahovalo. Ačkoliv si to neuvědomil, napětí narůstalo.

"No, tak tu jenom tak nestůjte," utrl se na něj Appeltoft s náhlým vztekem. "Nastupte si do té zatracené věci! Nemáme celý den času!"

File se na něj podíval s káravým údivem.

Appeltoft změknul. "Nezlobte se. Kdybyste věděl, jak já vám závidím. Mít jako první člověk příležitost odhalit tajemství času! Je to tajemství samotného vesmíru."

Inu, pomyslel si File pro sebe, jak pozoroval hubenou, napjatou tvář mladého ministra. Kdybych já měl jeho odhodlání, asi bych se stal vědcem a sám dělal objevy, místo abych skončil jako rezignovaný diletant.

Nahlas řekl jen diletant.

"Cože?" řekl Appeltoft. "Tak pokračujte, ať je to hotovo!"

File se vyšplhal do sedátka, vmontovaného do opěradla křesla a objektiv kamery se mu díval přes rameno.

"Víte, co máte zjistit?" zeptal se ho Appeltoft naposled.

"Asi stejně jako každý druhý. Kromě toho jsem na tu výpravu stejně nedočkavý jako vy."

"Tak dobře. Kapacita se už shromáždila. Stiskněte tlačítko START, až bude cesta u konce. Přepne se automaticky na STOP."

File uposlechl. Zpočátku se nic nedělo. Potom měl pocit, že průsvitné hranoly, které mohl vidět kouskem oka, se točí ve směru hodinových ručiček, ačkoliv se zdálo, že nemění svou polohu. Současně se zdálo, že místnost rotuje opačným směrem, a zase to byl pohyb beze změny polohy. Dojem byl stejný,

jako kdyby příliš pil a File se cítil omámený. Obrátil oči na rychloměr. Minuta za minutou měří čas. Jedna a půl, dvě...

Laboratoř s podivným blýskavým světlem zmizela. Ocítl se uprostřed netečné šedé mlhy, ponechán jen svým pocitům. První byl, že se účastní rotace a že ho to stále strhává doleva. Jak se zvětšovala jeho odchylka od kolmice, zvětšoval se také druhý pocit: moment zrychlení, pocit, že nabírá stále větší rychlost v bezejmenném směru.

000001.146.15.0073 - naskakovala čísla z pravé strany rychle, zleva pomalu -000002-3-4-5-6-7-

Potom se vrátila mořská nemoc, pocit otáčení na místě, teď opačným směrem. Světla mu šálila zrak.

000010.000.00.0000.

Světlo bylo opravdu slabé, když si na ně zvykl. Byl stále ještě v laboratoři, ale ta byla opuštěná a osvětlovala ji jen nouzová světla, která matně zářila u stropu. Nebyla v troskách a žádné známky násilí tu nebyly, ale očividně byla už nějaký čas opuštěna.

Sestoupil z křesla, šel ke dveřím a použil rádiový klíč, který mu Appeltoft dal. Prošel ven a zavřel za sebou. Kráčel chodbou do dalších oddělení.

Celý komplex by neměl být po pouhých deseti letech opuštěný... Muselo se stát něco strašného.

Sám na sebe se zamračil. Jistěže se muselo stát. Proto je tady. Ženevské nadúrovňové vozovky byly opuštěné právě tak. V dálce mohl vidět horské vrcholky tyčící se nad kovovými dálnicemi. Hučení města nebylo slyšet. Nějaký zvuk se ozýval, ale byl dumený a nepravidelný.

Když vystoupil na meziúrovňovou plošinu, uviděl jednu nebo dvě postavy, spíš osamělé. Nikdy neviděl tak málo lidí. Snad nejrychlejší způsob, jak se dozvědět, co se děje, by byl najít knihovnu a přečíst si něco z nedávných dějin, rozhodně by to mohlo něco napovědět.

Došel k budově, která se tyčila nad několika úrovněmi opuštěných ulic. Nad vchodem visel velký černý nápis: JEN PRO MUŽE.

File zvědavě prošel do studeného polosvitu a přešel k ostrážitému mladíkovi u okénka informací.

"Promiňte," řekl a nadskočil, když muž vytáhl z pultu pistoli a namířil na něj.

"Co chcete?"

"Přišel jsem, abych se seznámil se současnými texty, které se zabývají vývojem v Evropě v posledních deseti letech," řekl File.

Mladík se usmál úzkými rty. Pistoli držel připravenou a řekl: "Vývojem?"

"Zabývám se tím z vážných příčin - nechci víc, než vyhledat si nějaké informace."

Mladík odložil pistoli a jednou rukou stlačil tlačítko knihovního systému. Vytáhl dva štítky a podal je Filovi. "Páté patro, dveře 543. Tady je klíč. Zamkněte za sebou dveře. Minulý týden banda ženských probourala barikády a pokoušela se nás vypálit. Radši i maso napřed upraví, co?!"

File se na něj zamračil, ale neřekl nic. Šel k výtahu. Mladík zakřičel: "Při tom vašem studiu o téhle knihovně moc nevíte. Výtah čtyři roky nejezdí. Ženské mají všechny elektrárny pod kontrolou."

File, stále ještě v rozpacích, došel do pátého poschodí, našel dveře, které chtěl, odemkl, vstoupil a pak za sebou zamkl. Posadil se před displej, namačkal příslušné knoflíky a na obrazovce se začaly objevovat stránky.

Hmmm... uvidíme... Výzkumy členů Dolmenyho nadace. Zpráva VII: DÍLČÍ VÝSLEDKY BAVORSKÉHO EXPERIMENTU...

- Hrozící občanskou válku Rada dočasně odvrátila příslibem, že budou důkladně prozkoumány všechny možnosti, jak vyřešit problém přelidnění. Tento plán, jak nyní víme, nemohl nikam dospět, protože Rada později přiznala, že nebyla schopna předpovědět, jaké výsledky bude mít kterýkoliv trend. Jedna z nejmnocnějších skupin, vedená zesnulým Stefanem Untermeierem požadovala, aby jí bylo povoleno provést řízený experiment.

Rada neochotně souhlasila, když už nebyla schopna stavět se dál na odpor a Untermeierově skupině byla vyhrazena velká část ES. Tento plán vyžadoval oddělit obě pohlaví. Muži a ženy Bavorska byli izolováni a podrobeni intenzivnímu psychologickému působení, aby začali druhé pohlaví nenávidět. Dále byly schváleny zákony, podle kterých se kontakt s příslušníkem opačného pohlaví trestá smrtí. Zákon bylo nutno často uplatňovat, i když ne tak často, jak se původně myslelo. Ironií je, že Untermeier byl mezi prvními, kteří byli podle tohoto zákona potrestáni.

V dnešní době není snadné přesně určit výsledky pokusu, který se tak rychle vymkl z rukou a vedl doslova k dívčí válce, v níž se nyní často uplatňuje kanibalismus. Obě pohlaví pokládají za zákonné sníst

příslušníka pohlaví opačného. Je zřejmé, že nápravná opatření se setkala se zjevným neúspěchem, např. v severní Evropě dojde pravděpodobně k neuvěřitelnému vyhlazování, neboť nákaza se již rozšířila do Německa, Skandinávie a jinam.

Samozřejmě, že výhledově lze očekávat znovuosídlení, až potulné bandy z Francie a Španělska proniknou zase na sever. Zhroucená Evropa je vhodnou obětí pro dobyvatele a až se - krveprolitím nebo mírovým kompromisem - urovnají nešváry mezi Amerikou a Spojeným východem, jediné, co Evropu může zachránit, podřídí-li se nadvládě některé z těchto mocností. Pokud však víme, obě uvedené velmoci čelí podobným problémům, jaké měla Evropa za svých posledních normálních dnů.

File si olízl rty, podíval se na druhý štítek a stiskl novou sérii tlačítek.

Tohle by nikdo předpovědět nedokázal. Ale vypadalo to, že toho bude víc. Podívám se na to:

ZÁVĚRY VINIROVA VÝBORU PRO VÝZKUM ROZKLADU SPOLEČNOSTI V JIŽNÍ EVROPĚ...

Zájem výboru se soustředil na následující otázky: Zkoumat rozklad evropské společnosti v jižní Evropě před experimentem a navrhnout opatření, která by z této společnosti vytvořila akceschopný celek.

Ve stručnosti: jak každý ví, dala Evropská rada svolení Skupině pro rozdělení obyvatelstva, aby v Řecku uskutečnila pokus. Skupina s využitím hibernačních metod, které Balchovski objevil o několik let dříve, zavedla úplnou kontrolu porodnosti a tři čtvrtiny obyvatelstva uspala v hibernátorech; zbylou čtvrtinu pokládala za dostačující pro udržení výroby, služeb společnosti atd. Vedly ji k tomu zdánlivě docela racionální argumenty: že bude možné předejít tímto způsobem další populační explozi, výsledkem bude menší přelidnění a to umožní snížit napětí. Po určité době měla být uspána jiná čtvrtina a další čtvrtina ji měla nahradit atd. Tento rozfázovaný postup se zdál nejrozumnějším řešením tzv. Problému Evropa.

Systém ovšem zbavil obyvatelstvo klaustrofobie, jenže jeho výsledkem byla nejhorší agorafobie. Lidé, zvyklí žít těsně vedle sebe, zneklidnili a napětí, které experimentu skupiny předcházelo, si našlo jiný průchod. Na tzv. H-prostory zaútočili zástupy ve stavu nejvyššího rozrušení, úplně zbavené zdravého rozumu a hluché ke všem argumentům a žádaly oživení svých příbuzných a přátel.

Úřady se s nimi pokoušely jednat, ale ve zmatku, který následoval, byli úředníci zabiti, nebo museli uprchnout. Dav nedokázal ovládat stroje, které zbytek obyvatelstva udržoval v hibernaci, a proto je zničil. Zabil sám lidi, které měl v úmyslu oživit.

Výbor našel v jižní Evropě společnost v úpadku. Nikdo se nesnažil o nápravu situace a lidé žili v obrovských vyliďněných městských celcích po skupinkách, které s přílivem kočovných tlup z Francie, Španělska a Itálie, kde už dříve, docela nečekaně zahájil náboženský fanatik svatou válku proti automatizované, ale fungující společnosti. Toto hnutí návratu k přírodě se lavinovitě šířilo. Byly zničeny elektrárny a z Afriky dovezeny milióny tun hlíny k zasypání trosek. V následujícím chaosu lidé bojovali a svářili se o tu trochu jídla, kterou bylo možné vypěstovat v neplodné půdě tam, kam byla dovezena a v rekreačních prostorách. Británie, kde se už začaly důsledky tohoto zhroucení projevovat a která nebyla schopna zajistit řádnou výživu vlastního obyvatelstva, začínala posílat pomoc, ale musela od toho upustit a věnovat se vlastním problémům - náhlému šíření neznámé nemoci, podobné tyfu, zavlčené jugoslávskými emigranty, kteří sami vážně trpěli vlivem syntetické potravy se zárodky nemoci. V době našeho příchodu do jižní Evropy byly společenské funkce po celém kontinentu v rozkladu a jen Dalmenského nadace, která nás vyslala a půl tuctu méně dobře organizovaných skupin dokázalo vůbec pokračovat v nějaké vědecké činnosti.

Jak pročítal ty skličující texty, cítil, že bledne. Zas a znovu je četl, pak se opřel v křesle a přemýšlel. Pochybné experimenty na něj neudělaly dobrý dojem. Nic mu nemohlo lépe potvrdit to, co slyšel na zasedání vládního kabinetu a vyvolalo to v něm pochyby, zda se katastrofě dá vůbec nějak předejít.

Když jsou lidé tak slepí a pošetilí, může je snad zachránit i tak zkoumavá mysl, jako má Appeltoft? Dokonce, i když předpokládám, že by se mu povedlo jasně a vědecky analyzovat události podle informací, které získá...

Uvědomil si, že tohle vše už nezávisí na něm a že snad Appeltoftova sebedůvěra má nějaké opodstatnění. Netrpělivě spěchal zpět do laboratoře, sedl do křesla a stiskl vypínač START.

00009.000.00.0003...

Brzy ho obklopila šedá mlha jako před tím. Na jeho smysly začala působit rotace a moment zrychlení.

Potom se mu ručičky ukazatelů roztráslly a roztancovaly před očima, šíleně cvakaly a otáčely se dokola.

00900.100.02.0000... 000175.000.03.0800... 630946.020.44.1125.

Něco se porouchalo. Zoufale se snažil zastavit stroj a zkontrolovat řízení. Všechny číselníky teď ukazovaly nulu.

Ale laboratoř zmizela. Obklopovala ho tma.

Je v pasti.

100000.000.00.0000.

File nevěděl, jak dlouho se žene prázdnotou. Mlha se zase začala postupně vracet a pak, po době, která se zdála nekonečná, se mu před očima mihl celý proud vjemů.

Stroj času se konečně zastavil, ale File nepočkal ani, aby se rozhlédl, co má kolem sebe. Znovu stiskl tlačítko START.

Nestalo se nic. File postupně zkoumal všechny ciferníky a dlouze se zahleděl na jeden, který, jak mu Appeltoft řekl, zaznamenává časový potenciál stroje, to znamená jeho schopnost cestovat v čase.

Ručička ukazovala nulu. Nevěděl, co si počít. Do paměti mu proklouzla sardonická Appeltoftova poznámka: Třiatřicet procent našich pokusných zvířat se nevrátilo.

Filmové kamery za jeho rameny téměř nepostřehnutelně bzučely, jak všechno nahrávaly na mikrozáznam. File zvedl hlavu a rozhlédl se po okolí. Pohled byl krásný, ale cizokrajný. Krajinu pokrýval jednotvárný oranžový prach, nad kterým plulo cosi, co připomínalo oblaka - purpurové masy valící se a plující nad povrchem pouště. Na horizontu té pusté scenérie bylo vidět obrysy groteskní architektury - nebo to snad byly jen přírodní útvary?

Podíval se vzhůru. Na obloze nebyly žádné mraky, byly zřejmě příliš husté, než aby volně pluly vzduchem. Nízko na temně modrém nebi se slabě viditelnými hvězdami viselo malé červené slunce.

Srdce mu prudce bušilo: když si toho všiml, uvědomil si, že dýchá víc zhluboka než obvykle a že každý třetí nádech je málem křečovitý. Má do své vlastní doby už tak daleko, že dokonce atmosféra je jiná?

"Skrrak!" Zvuk zazněl v řídkém vzduchu tak praskavě a křehce, že File překvapeně otočil hlavu. Blížila se k němu skupina dvojnožců, potácejících se na kostnatých útlých nohách, až po kolena hluboko ve vrstvě purpurových mračen, která se těžce valila o několik set yardů dál. Byli to humanoidi, ale kostliví, oškliví a jistě ne lidští. Vůdce, více než dvoumetrový, něco volal a ukazoval na Fila a na stroj.

Jiný mávl rukama: "So skrrak - dek svala yaal!"

Asi desetičlenná skupina nesla dlouhá tenká kopí a jejich trupy a nohy byly pokryty chumáčky chlupů. Pod a nad očima, na trojúhelníkových hlavách byly mohutné kostěné výrůstky, takže to vypadalo, jako by nosili helmy. Vlasy jim povlávaly kolem hlav, jako ve zpomaleném filmu.

Když se přiblížili, uviděl File, že někteří nesou zvláštní zbraně podobné puškám. Vůdce nesl přístroj v podobě krabice se systémem čoček na jedné straně, mířil směrem k němu.

File pocítil teplo bledého zeleného paprsku a snažil se mu uhnout. Ale cizí stvoření dál obratně mířilo paprskem na něj. Po jedné nebo po dvou vteřinách se v jeho mozku ozvalo bručení, jeho mysl pohltily fantastické barvy a rozlily se ve vlnách zlata a běli. Potom mu na sítnici zářily geometrické řady.

Potom slova - zprvu v mozku a pak v uších.

"Ze kterého kmene jsi, cizinče?"

Slyšel hrdelní cizí řeč - a rozuměl jí. Svoření se dotklo vypínače na skřínce a paprsek zhasl.

"Jsem z jiného času," řekl File bez důrazu.

Bojovníci stísněně sklidili zbraně. Vůdce strnule pokývl, jako by stavba jeho kostí nepřipouštěla plynulý pohyb.

"To by mohlo být vysvětlení."

"Vysvětlení?"

"Znám všechny kmeny a ty nepatříš k žádnému z nich." Bojovník otočil velkou hlavu, aby krátce přehlédl obzor. "Jsme Yulkové. Nemáš-li v úmyslu ihned odcestovat, pak bude nejlépe, když půjdeš s námi."

"Ale můj stroj..."

"Ten vezmeme také. Nechtěl bys, aby jej zničili Raxové, kteří nedopustí, aby existovala jiná živá stvoření a jejich výtvořky kromě nich samých."

File ještě nějakou chvíli argumentoval. Křeslo se svými třemi tyčemi se dá snadno přenášet, ale bylo by moudré pohnout jím z místa? Znovu líně stiskl zbytečné tlačítko START. Ale čerta! Když ten stroj nefunguje, co na tom sejde, jestli ho přestěhuje na Měsíc? A přesto jeho jediným cílem je vrátit se do ženevského Komplexu a odejít s těmi cizími bytostmi vypadá jako očividný nesmysl.

Ovládl ho bezmocný pocit neúspěchu. Začal si uvědomovat, že se nikdy nedostane zpátky do Ženevy. Vědci si uvědomovali, že v jejich metodách přenášení v čase je nějaká chyba; věděl teď, že křeslo se svými třemi tyčemi ztratilo všechno spojení s laboratoří. Ve skutečnosti to už stroj času není a to znamená, že je odsouzen do konce života zůstat zde.

Bezmocně souhlasil. Čtveřice bojovníků zvedla křeslo a skupina vyrazila do okrové pouště a obezřetně se rozhlížela. Vyhýbali se pohyblivým mračnům, jak mohli, ale někdy se přes ně okraje purpurové páry přelily, hnány nárazy nestálého větru a oni pak klopýtali rumělkovou mlhou.

File si všiml, že cizí bytosti v takových chvílích pevně svírají své zbraně. Z čeho mají takový strach? Dokonce i v tomto bezútěšném a poloprázdném světě se odehrávají boje a dramata.

Po hodině cesty přišli k osadě ze stanů shluklých na nízkém návrší. Asi polovinu pahorku pokrýval pečlivě pěstovaný porost nějaké žalostné vegetace, jako by se v neplodné poušti stěží držel na živu. Nad osadou bylo upoutáno pět vzducholodí, každá asi třicetimetrová, půvabné stroje s krátkou, zaoblenou záďí a vpředu zahrocené. Na zádi vzducholodi přečínaly krátké palubní můstky a přední část lemovala okénka. Upřel na plavidla oči. Byla v podivném kontrastu s jednoduchými kočovnickými obydlími, kde mezi vydělanými zvířecími kůžemi blikaly ohýnky.

Byl právě čas k jídlu. Fila pozvali, aby jedl s náčelníkem a jeho stroj času odnesli do prázdného stanu. Když vešel do největšího stanu v celé osadě a uviděl smetánku malého kmene, shromážděnou kolem rostlinné kaše a zbraně vedle nich, poznal, co mu připomínají - ještěrky.

Začali jíst ze skleněných mis. Zdálo se, že tenhle národ dovede právě tak zpracovávat silikáty pouště, jako stavět vzducholodi, pokud je ovšem neukradl nějakým pokročilejším kmenům.

Během jídla také File objevil, že přístroj, kterým na něj mířil bojovník v poušti, je stoprocentně účinný. Dokonale jej s ním převychovali, aby mluvil a myslel jiným jazykem, dokonce i když mohl, stáli o to, sledovat trochu s odstupem podivné zvuky, které se ozývaly z úst jeho Yulků.

Náčelník se jmenoval Gzerhtcak, což sluchu Evropanů zní skoro nemožně. Nezúčastněným tónem odpovídal u jídla na Filovy otázky. Z toho, co mu bylo řečeno, si File domyslel, že je na zestárlé Zemi, na Zemi o miliardy nebo snad o miliardy let dál od jeho doby a že je skoro celá pokrytá pouští. Asi osm kmenů tu žilo v okruhu několika set mil a pokud se nespojí, vedly nekonečný zápas o existenci se zbídačelými podmínkami umírajícího světa a s Raxa - stvořeními, která vůbec nepatřila organickému životu, ale pozůstávala z nerostných krystalů, shluklých v geometrické útvary a byla jakýmsi tajuplným způsobem nadána i vnímáním a schopností pohybu.

"Před padesáti generacemi," řekl mu náčelník Yulků, "Raxa na planetě nebyly, potom začaly vyrůstat. V mrtvé poušti je pro ně všude potrava a tak jich přibývá, kdežto my stále umíráme. Nic proti tomu nemůžeme dělat, jen bojovat."

Navíc se atmosféra Země stává nedýchatelnou. Vznikalo jen málo čerstvého kyslíku, protože nikde kromě plantáží nerostly rostliny. Kromě toho chemicko-geologické děje v půdě a pomalé sopečné procesy produkovaly škodlivé výpary, které se z hlubin písku prodíraly na povrch. Jen na několika místech, jako oblast, kde žily kmeny, zůstal vzduch vhodný k dýchání a to jen díky poměrnému klidu v atmosféře, který bránil, aby se různé plyny mísily.

Před Filem se zvolna rozvíjel zoufalý obraz odvahy a beznaděje. Je to konečný výsledek lidské neschopnosti ovládat dění kolem, nebo je zhroucení Evropského společenství jen bezvýznamnou epizodou, kterou už dávné dějiny pohltily? Nakonec uzavřel, že je to tak, protože s jistotou cítil, že stvoření, která s ním sedí a jí, nejsou ani lidského původu.

Ještěrky! Pradávná živá příroda vymřela. Lidé vyhynuli. Zbyly jen tyto pozůstatky, ještěrky, povznesené na úroveň lidí a pokoušející se udržet si místo ve světě, který se rozmyslel jinak. Ostatní kmeny, o kterých Yulkové mluvili, jsou pravděpodobně také humanoidé, kteří se vyvinuli z různých nižších zvířat.

"Zítra bude velká bitva," řekl náčelník Yulků. "Roxa vytrvale postupují a ničí poslední plantáže, na kterých jsme závislí a my proti nim vrhneme všechny své síly. Pozitíí budeme v hloubi duše vědět, kolik života máme ještě vyměřeno!"

Max File bezmocně zaťal pěsti. Jeho osud je zpečetěn. Nakonec i on zaujme své místo po boku bojovníků národa Yulků na poslední výspě boje proti nepříteli lidstva.

Appeltoft apaticky rozhodil ruce a podíval se na Strassera. Co může dělat? Udělal všechno, co se dalo.

"Co se stalo?" řekl předseda vlády.

"Sledovali jsme ho deset let do budoucnosti. Zachytili jsme ho při startu na zpáteční cestu a potom byl najednou pryč. Nic. Řekl jsem vám, že stejným způsobem jsme přišli o třetinu pokusných zvířat. Upozorňoval jsem vás na riziko."

"Já vím, ale zkoušel jste všechno? Víte, co to bude znamenat, když se nevrátí?"

"Samozřejmě jsme se snažili. Teď pátráme a snažíme se ho zachytit, ale mimo stopu. Země v čase všechno připadá našim přístrojům jako chaos - kvůli našemu nedokonalému chápání času. Můžeme se pokoušet - jenže vážně, jehla v kupce sena není nic ve srovnání..."

"No, zkoušejte dál. Protože pokud ho brzy navedete zpátky, budeme donuceni nechat Untermeierovým lidem v Bavorsku volnou ruku a výsledek se nedá předpovědět."

Appeltoft unaveně povzdechl a vrátil se do své laboratoře. Když vyšel z místnosti, Standon jen poznamenal: "Chudák!"

"Tady není místo a čas na sentimentalitu, Standone," řekl Strasser provinile.

Země se stále ještě otáčela stejnou rychlostí a File, vyrušen zvuky chřestícího kovu, vyšel asi po osmi hodinách spánku ze stanu a protáhl se v řídkém vzduchu. Bylo krátce po svítání a bojeschopní muži kmene se chystali k bitvě. Ženy a děti s chvěním sledovaly, jak šiky jejich mužů odcházejí do pouště. Hrstka jich jela na hmyzu podobném koním - vzácných a hýčkaných zvířatech, která byla teď všechna obměna do boje. Nad jejich hlavami v šestimetrové výši trpělivě plulo pět vzducholodí směrem, který udával náčelník dole.

File, celý přecitlivělý a rozjitřený, obcházel po táboře. Asi hodinu po západu slunce se pozůstatky vojska vrátily.

Byla to porážka. Přežila třetina mužů. Ani jedno z plavidel se nevrátilo a předchozí noci se File dozvěděl, že kmen sice má znalosti a dovednosti, aby si mohl postavit nové, ale že takový podnik je na hranici možností a že se stavbou dalších plavidel se skoro jistě nikdy nezačne. Lidstvu už nezbývalo síly ani k přežití. Nerostné intelligence nazývané Raxa budou dál nezadržitelně postupovat a těžko je něco zastaví.

Náčelník Yulků se vrátil poslední. Dal si od žen ošetřit rány a popáleniny od laserových paprsků, které ho jen těsně minuly a potom k sobě svolal význačné bojovníky na večeři jako obvykle. Unavení náčelníci se jeden po druhém rozcházeli do svých stanů, dokud nezůstal File o samotě s Gzerhtcakem.

Pohlédl starci přímo do očí. "Je po nadějích," řekl otevřeně.

"Já vím, ale nemusíte tu zůstat."

"Nemám na vybranou," vydechl. "Můj stroj času se porouchal. Musím sdílet váš osud."

"Snad váš stroj můžeme opravit. Ale bude to jako plavba do neznáma."

File udělal rukama gesto znamenající asi jak vy byste mohli spravovat můj stroj!

Náčelník vstal a vedl ho ke stanu, kde ležel stroj času. Stručný povel vyslovený do noci vyvolal chlapce se skříňkou nástrojů. Náčelník zkoumal Filův stroj a zvedl kryt, aby se podíval na řídicí přístroje. Nakonec něco seřizoval a připojil přístroj ze zářících kousků drátu, se kterým si dal asi dvacet minut práce. Ručička časového potenciálu začala stoupat nad nulu.

File užasle zíral.

"Naše věda je velmi stará a moudrá," řekl náčelník, "i když za našich dnů ji známe už jen z ústního podání. Stále ještě vím jako stařešina kmene dost, abych poznal příčinu, když mi někdo jako vy řekne, že uvízl v čase."

Vývoj událostí Fila zaskočil. "Až se dostanu domů..." začal.

*Domů se nikdy nedostanete. A vaši vědci nikdy neprozkoumají čas. Naše dávná věda má jedno úsloví: není člověka, který by rozuměl času. Váš stroj teď pracuje na vlastní pohon. Když odtud odstartujete, uniknete prostě z tohoto místa a zkusíte štěstí jinde."

"Zkusit to musím," řekl File. "Nemůžu zůstat tady, když mám naději, že se dostanu zpátky."

Stále však váhal. Zdálo se, že náčelník uhodl jeho myšlenky. "Nedělejte si starosti. Nám, ani vám, není pomoci."

File kývnul a vystoupil do sedadla stroje. Když rukávy košile otíral špínu a prach, napadlo ho podívat se na přístroj, který zaznamenává datum - při příjezdu se neobtěžoval číst ta čísla. Nečekal ani, že budou dávat nějaký smysl, protože záznam data měl příliš málo míst, než aby zachytil současný vysoký věk Země. Ale když uviděl ciferník, znamenalo to pro něj šok.

0008.324.01.7954.

Necelých devět let po jeho startu ze ženevského Komplexu!

Posadil se do stroje času a stiskl vypínač.

Vnitřní rotace po směru hodinových ručiček... vnější rotace proti hodinám... potom ubíhání vpřed. Ponořil se do časokontinua. Míjely minuty a nikde ani známky, že by se automaticky na své výpravě vynořil zpět. Zkusil štěstí a přepnul vypínač na STOP. Stroj se s poslední otáčkou průzračných hranolů vrátil do normálních časoprostorových souřadnic. Krajina kolem byla ještě otřesnější než všechno, co se mu dokonce i kdy zdálo.

Jsou to krystaly? Konečně vítězství krystalických Raxa? Na okamžik ho ta fantastická krajina svou lesklou dýmavou, matematickou přebujelostí svedla, aby si to myslel. Potom ale viděl, že to není možné - anebo ano, pokud Raxa dokázaly vývojem překonat svůj nerostný původ.

Byl to svět geometrických tvarů, ale zároveň svět stálého pohybu, či spíš stálých transformací, protože pohyby byly tak náhlé, jako by pokaždé trvaly jen okamžik. Blýskavé rozšíření a zúžení na všech kolmých a vodorovných úrovních mu mámila oči. Když se podíval blíž, viděl, že ve skutečnosti nikde neexistuje trojrozměrný tvar. Všechno se skládalo z dvojrozměrných obrysů, které se dočasně slily, aby vytvořily iluzi tvaru.

Také barvy... podřizovaly se proměnám odstínění, které svědčily o působení přísných matematických principů - jako refrakce světla v hranolu do ideálního spektra. Ale projevy byly nekonečně jemnější a vynalézavější, jako je s padesáti hudebními nástroji se sedmi tóny diatonické stupnice možné vytvořit jemnou a nehmotnou hudbu.

File se podíval na kalendář. Ten říkal, že je teď patnáct let daleko od Appeltofta, který v ženevském komplexu úzkostně čeká na jeho návrat. Pokusil se znovu.

V horkém větru se pohupovala a šuměla krajina bujného rostlinstva. Skupina zvířat - jakýchsi pásavců velkých jako koně, přicházela mýtinou, kde se Filův stroj zastavil. Vůdce v chůzi otočil hlavu a přelétl ho krotkým zbežným pohledem a pak se obrátil a zabručel něco těm, kteří šli za ním. Ti mu také věnovali letmý pohled a pak prošli stěnou kolébajících se travin, vysokých jako stromy. Ještě na dálku slyšel jejich kroky v lese.

Znovu.

Holá skála. Nebe ověšené krajovým něčeho, co zřejmě byla mračna prachu. Půda tu na sobě neměla ani nejmenší stopy prachu, ale vál tu silný studený vítr. Unášel patrně prach do ovzduší a nedovolil mu usazovat se, takže skálu šlehal až na jiskřící rozervanou plochu. Stěží mohl uvěřit, že je ta vydrhnutá lesklá krajina skutečně povrchem nějaké planety. Bylo to jako výstavní exponát.

Znovu.

Teď byl ve vesmíru a zdálo se, že stroj času vytvořil kolem sebe jakési silové pole a to že ho chrání. Tam, kde měla být Země, viselo cosi obrovitého jako Jupiter.

Znovu.

Zase vesmír. Šarlatové slunce ho zalévalo krvavým světlem. Zleva do očí bodala nepatrná jasná hvězda, jako zář hořícího magnézia. Nad ním se majestátně otáčela nepředstavitelná triáda tří planet a mezi sebou neměla větší vzdálenosti, než vzdálenost mezi Zemí a Měsícem.

Opět se podíval na kalendář. Přes dvacet let od startu.

Kde je jaká poslušnost? Kde je návaznost, kterou sem přišel hledat? Jak si tady z toho má Appeltoft něco vybrat? Jak má on hledat Appeltofta?

Znovu zoufale uvedl stroj do pohybu. Zdálo se, že jeho zoufalství přineslo nějaký výsledek: nabíral rychlost, hnal se vpřed s nesmyslnou energií a kolem teď neměl jen tmu, ale mohl vidět něco z vesmíru, kterým se pohyboval.

Po chvíli měl pocit, že stojí na místě, že stroj je teď nehybný, kdežto čas a prostor není. Vesmír uplýval kolem něj jako neuspořádaný orkán sil a energií beze směru, bez účelu...

Hnal se dál hodinu za hodinou, jako by se snažil utéci před nějakou skutečností, které se nedokáže postavit tváří v tvář. Nakonec se ale nedokázal dál před ní skrývat. Znal ji, když sledoval chaos kolem

sebe. Čas Nemá žádnou posloupnost. Není to spojitý proud. Nemá žádný určitý směr: neplyne ani vpřed ani vzad, ani v kruhu, právě tak nezůstává na místě. Je úplně náhodný.

Vesmír je zbavený logiky. Není to nic než chaos. Nemá žádný účel, žádný začátek, žádný konec. Existuje jen jako náhodný shluk plynů, pevných těles, tekutin, útržkovitých náhodných obrazců. Jako kaleidoskop vytvoří občas nějaké vzory, takže se zdá uspořádaný, zdánlivě se podřizuje zákonům, zdá se mít tvar a směr.

Není to však ve skutečnosti nic než chaos, nic než stálý tok - jediná neměnná věc. Zákony, které by řídily čas, neexistují. Appeltoft se pokouší o nemožné. Svět, ze kterého přišel, nebo ostatně každý jiný svět, se může v kterémkoliv okamžiku rozsypat na jednotlivé složky, nebo i se souvislými vzpomínkami v paměti každého člověka mohl vzniknout v kterémkoliv okamžiku. A kdo by o tom věděl? Celé Evropské společenství možná existovalo jen na tu půlveřinu, kterou potřeboval na stisknutí vypínače stroje času. Žádný div, že je nemohl najít!

Chaos, věčná smrt. Každý problém je neřešitelný. Když si File ta fakta uvědomil, rozkřičel se nad nimi hrůzou. Nemohl zastavit. Jeho rychlost rostla úměrně s jeho zoufalstvím a hrůzou víc a víc, až letěla šíleným vířením.

Rychleji, rychleji...

Beztvarý vesmír kolem něj začal mizet, jak se rozletěl do vesmírných vzdáleností a nad všechny hranice rychlosti. Hmota se tříštila a mizela. Stále ještě se v hrůze hnal vpřed, dokud se stroj času pod ním nerozpadl a hmota jeho těla se nerozložila a nezmizela.

Jako inteligence bez těla se řítíl prázdnotou. Potom začalo vyprchávat jeho cítění. Jeho myšlenky. Jeho totožnost. Pocit pohybu se vytratil. Max File byl pryč. Nic, co by vidělo, slyšelo, cítilo nebo vědělo.

Trval jako pouhé vědomí. Nemyslel, neměl už čím myslet. Byl beze jména. Bez vzpomínek. Žádné vlastnosti, znaky nebo pocity. Jen tam byl. Čiré já. Od nic k nerozeznání. Čas tu neznamenal nic. Zlomek vteřiny byl stejný jako miliarda staletí. File by ani tak nebyl mohl později stanovit dobu, kterou strávil v nepopsatelném prázdnu. Začal si vůbec něco uvědomovat teprve, když se začal vynořovat.

Zpočátku to byl jen nejasný pocit, jako cosi mlhavého. Potom začal přibírat další vlastnosti. Začal pohyb. Bylo možné vzdáleně vnímat zmatenou hmotu - rozptýlené částice, plynoucí energie a vlnění. Do jeho vědomí se otisklo jméno: Max File. Potom myšlenka: to jsem já. Postupně se kolem něj shlukovala hmota a brzy měl znovu tělo a všechny své vzpomínky. Ted' mohl připustit, že neorganizovaný vesmír je skutečností. Povzdechl si, a v tom okamžiku se pod ním zhmotnil stroj času.

Nemůže dělat nic, než se snažit vrátit do Ženevy, ať je to možnost jakkoliv vzdálená. Zvláštní představa, že celá Evropa i se svými problémy, které bere tolik vážně, není nic než náhodný shluk náhodných částic. Ale to je přinejmenším domov - dokonce i kdyby existoval jen na pár vteřin. A kdyby se jen mohl vrátit do těch několika vteřin, pomyslel si s křečovitou radostí, potom by se rozptýlil se vším ostatním a byl by vysvobozen z tohoto života, do kterého unikl.

Jenže jak se může vrátit? Myslel. Jen když bude hledat, jen když bude hledat...

Spočítal (ačkoliv se přirozeně ve svých odhadech mohl citelně mýlit), že strávil několik století hledáním v nemyslicích vírech. Nestárnul, necítil hlad ani žízeň, nedýchal - jak jen může srdce tlouct, aniž dýchal, to mu bylo záhadou, ale právě ten tlukot byl základem jeho smyslu pro čas a podle něj odhadoval dobu svého hledání. Narazil občas na jiné dočasné projevy a jiné pomíjivé shluky chaosu. Ty ho však ted' nezajímaly a Zemi z dob ES nemohl najít.

Je to beznadějně. Může hledat navěky. V zoufalství se chtěl zase proměnit, stát se bytostí bez těla, najít zapomnění, uniknout před svým trápením do smrti zaživa. A právě, když se chtěl zbavit poslední stopy svého já, objevil své nečekané schopnosti.

Náhodou svou mysl zaměřil na skupinu částic, které se opodál srážely. A ty sepůsobením jeho vůle - začaly pohybovat! Zaujalo ho to a zastavil svou přeměnu, ale nepokoušel se vrátit zpět ke své pravé podobě - měl pocit, že jako Max File by byl bezmocný. Možná, že jako téměř neurčené já...

Nechal ve své mysli vzniknout představu, náhodou to byla představa ženy - a zaměřil ji na beztvarý chaos. Okamžitě se na pozadí temného proudění ve svitu náhodných světelných zákrmitů zformovala z chaotické hmoty žena. Pohnula se, podívala se na něj a mdle se usmála.

Nebylo o tom pochyb. Není to jen představa. Je živá, dokonalá, a má vědomí. Celý užaslý automaticky pustil svou představu z hlavy a odvysílal zrušení. Žena zmizela a vystřídaly ji náhodné částice a energie jako před tím. Obláček trval jen okamžik a pak se rozptýlil. Znamenalo to nově objevenou zábavu. Může

si udělat, co chce! Celá staletí experimentoval a vytvářel všechno, na co si mohl pomyslet. Jednou pod ním vznikla celá planeta i s civilizacemi, s malým sluníčkem a vyletujícími raketami.

Okamžitě ji zrušil. Docela mu stačí vědět, že každý jeho záměr, dokonce i ta nejnejasnější a největší myšlenka je okamžitě rozvedena do detailů.

Ted' se může vrátit domů - a ted' může pro vládu vyřešit její problém nadobro a jednou pro vždy.

Protože, když Evropu nemůže najít, nemohl by ji snad celou znovu vytvořit? Nebyla by právě tak dobrá? Vlastně je jen otázkou filozofie, zda by to ve skutečnosti nebyla jedna a táž Evropa. Vzpomněl si, že to je to, čemu věřil Nietzsche: naděje na nesmrtelnost osobnosti. Protože ve vesmíru bez hranic se musí někde zopakovat - Filovy objevy tomu závěru rozhodně nasvědčovaly - tedy nezemře. Dva shodné objekty sdílejí stejnou existenci.

A proč by v té druhé Evropě neměl za vládu vyřešit její dilema? Je snad nějaký důvod, proč by neměl vytvořit společnost, která v sobě neponese zárodky zničení? Společnost se stabilizovaným hospodářstvím, které jejímu vzoru scházelo?

Začal pociťovat vzrušení. Porazil by tím tok, proti chaotickému ostatnímu vesmíru by postavil trvalou strukturu. Jinak bude stejná do posledního detailu.

Pustil se do práce, přivolával myšlenky, vzpomínky, představy a bušil jimi do chaosu kolem sebe. Hmota se začínala formovat. Uvedl stroj času do pohybu a cestoval světem, který vytvářel...

Náhle byl zase uprostřed mlhy. Rotace... rotace beze změny polohy... ubíhání dopředu...

Číslo na jeho ciferníku odťukávala... 00008-7-6-5-4...

Potom se kolem něho všechno ustálilo, jak se stroj zastavil. Byl v Appeltoftově laboratoři v Ženevě. Po okrajích místnosti mezi barikádami dřevěných koz

přecházeli technici. Na neohoblovaném dřevě stupínku stál stroj času a jeho průsvitné hranoly ukazovaly dramaticky do tří stran.

File se celý ztuhlý, rozbolavělý a zaprášený pohnul na špinavém sedadle. Appeltoft se rozběhl k němu a úzkostlivě a potěšeně mu pomohl dolů.

"Človče, jste tu na puntík přesně: jako zkušební let to bylo bezvadné. Přinejmenším od nás," ukázal prstem přes rameno. "Přineste mu brandy. Zdá se, že jste to zvládnul, Maxi. Pojd'te, oklepte se a pak nám můžete povědět, jak to šlo..."

File pokývnul a beze slova se usmíval. Je to málem dokonalé... ale neuvědomil si, jak důkladně ho převychovali na nový jazyk.

Appeltoft na něj promluvil drásavým hlasem Yulků.

přeložil Jiří Markus

R.A. Lafferty - DLOUHÝ, DLOUHÝ ČAS

Jednoho odpoledne listoval archanděl Michael v nějaké knížce před novinovým stánkem v Los Angeles.

"Tady se říká," broukal si, "že kdyby se šest opic posadilo k šesti psacím strojům a kdyby psali dost dlouhou dobu, napsaly by doslova všechny shakespearovské texty. Čas je něco, čeho máme nad hlavu. Vyzkoušej to, Kitabele, a uvidíme, jak dlouho to bude trvat."

"Co je to opice, Michaeli?"

"To já nevím."

"Co je to psací stroj?"

"Já nevím."

"Co je Shakespeare, Mike?"

"Každý by měl dávat otázky, Kitabeli. Voják se stará, voják má, sežeň fidlátka a rozjed' to."

"Vypadá to jako dost dlouhá záležitost. Kdo to tam bude mít na starost?"

"Bošel. Na toho je to jako ušité. Musí mít trpělivost a smysl pro pořádek, a zvykne si na majestát času. Je to zrovna trest na něj."

Shromáždili všechno potřebné a předali to Bošelovi.

Bošel řekl: "Asi bych to zvládnul dřív, kdybych ty opice nejdřív vzdělal a pak je to nechal vymyslet."

"Ne, ten strojopis musí být náhodný, Boši. Zrovna ty jsi zavedl prvek náhodnosti do vesmíru. Tak ted' si to vypiješ."

"A má ten výsledek souhlasit s nějakým konkrétním vydáním?"

"Tady to Blackstonovo čtenářské vydání 32 1/2 hry v jednom svazku, které mám zrovna v ruce, bude krásně vyhovovat," řekl Michael. "Už jsem mluvil s opicemi, a ty jsou docela ochotné se do toho pustit. Osmdesát tisíc let mi trvalo, než jsem je naučil mluvit, Ale to nic neznamena, když mluvíme o čase."

"Vždyť my se celý čas nebavíme o ničem jiném než o čase?" zalkal Bošel.

"Uzavřel jsem s opicemi dohodu. Nebude na ně působit únava ani nuda. Tobě něco takového slíbit nemohu."

"Hm. Michaeli, když to bude takový zdoluhavý podnik, napadlo mě, jestli bych nemohl dostat něco jako hodiny, abych sledoval, jak rychle to jde."

Tak mu tedy Michael udělal hodiny. Byla to krychle tesaného kamene a mířila paprsek po každé straně.

"Nemusíš s tím dělat vůbec nic, Boši; vysvětloval Michael. "Každých tisíc let přiletí ptáče a na kameni si nabrousí zobák. Podle toho, jak kamene bude ubývat, můžeš poznat, kolik uplynulo času. Jsou to dobré hodiny a mají jen jednu pohyblivou součástku, to ptáče. Nezaručím ti, že celý podnik skončí, než se ten kámen ubrousí, ale můžeš aspoň poznat, že nějaký čas už utekl."

"Je to lepší než nic," řekl Bošel. "Ale stejně to nebude žádná psina. Mám pocit, že tahle představa o čase je trochu středověká."

"To já taky," řekl Michael. "Měl bych ještě jeden návrh, Boši. "Mohl bych tě přikovat k tomu kameni a ten ptáček by si troustil zobák na tvých játrech. To je z jiné knížky v tom novinovém článku. A měl bys koncepci ze starověku."

"Taháš mě za fusekli, Miku. To snad radši ani ne. Nějak se zabavím."

"Bošel zapráhnul opice do práce. Dostaly příkaz namátkou bušit do kláves psacího stroje. Po dost krátké době (podle měřítek nebeských bytostí) opičky vyklepaly ne méně než tři shakespearovská slova: "Let", které se vyskytuje v druhé scéně prvního aktu Richarda III. "Go", které je v druhé scéně druhého jednání Julia Caesara, a "be", které se vyskytuje už v první scéně a prvním jednání Bouře. Bošela to nesmírně povzbudilo.

Po nějaké době jedna opice vytvořila dvě shakespearovská slova za sebou. V tom čase už Shakespearova rodná planeta, (která byla i rodnou planetou novinového slánku v Los Angeles, kde se zrodila ta velká idea), byla už dávno na odpočinku. Ještě po nějaké chvíli opičky svedli celé věty. Ale to už vypršela pěkná spousta času.

S tím malým ptáčetem byla potíž, že jeho zobák, jak se zdálo, moc broušení nepotřeboval, když stačilo to opakovat jednou za tisíc let. Bošel zjistil, že ho Michael obelstil špinavým archandělským způsobem a že to ptáče krmí jen kapustovou kašičkou. Ptáče pokaždé jednou dvakrát zlehka škrtlo o kámen a bylo pryč na dalších tisíc let. Nicméně stačilo pouhých tisíc návštěv a na kameni bylo vidět nepopíratelné škrábnutí. Bylo to povzbudivé znamení do budoucna.

Bošel začal chápat, že ta věc se dá dokázat. Opice - a ještě vůbec ne ty nejchytřejší opice - nakonec stvořily celou větu - "What sayst thou, bully-rock?"

A zrovna v tom okamžiku se přihodila další věc. Pro Bošela byla překvapující, protože tenkrát ji viděl vůbec poprvé. Ale bylo mu spatřit ji ještě miliardkrát, než tu věc dokončí.

Částička kosmického prachu ve vzdálených vesmírných prostorách narazila na jinou částičku. To by nebylo nic tak zvláštního: částičky často potkávají částičky. Ale tenhle případ byl jiný. Každá z těch částíček - opačným směrem - doletěla až na sám kraj vesmíru. Nemůžete doletět dál než tam. A potom částička (jako vesmírný komplex zalidněných planet) se podívala na tu druhou částičku svými očima a přístroji, a viděla, jak se její vlastní oči a přístroje dívají zpátky na ni. To, co částička viděla byla ona sama. Čtyřrozměrná vesmírná koule se uzavřela. První částice potkala samu sebe cestou z protisměru, a prostor se obrátil naruby. Potom se to všechno zhroutilo do sebe.

Hvězdy vyhasínaly jedna po druhé a miliarda po miliardě. Noční mŕa padajících hvězd! Všechny neviditelné oběžné dráhy a křivky končily v prázdnu, které byle beze dna. Nezůstalo nic, než jeden pevný bod v prázdnu a několik jiných věcí jako Michael se svými druhy a Bošel se svými opicemi.

Pro Bošela to byla trpká chvíle: zvykl si už na představu o expandujícím vesmíru. Ale tu trpkost si mohl ušetřit, všechno to zas začalo od začátku znovu.

Tiše odtikalo pár miliard staletí. Tečička zas vybuchla ve spršce jisker, které se rozlétaly a narůstaly. Získávaly tvar a nabíraly rotaci a na hasnoucích částechkách vyvržených z těch jiskřiček zas začal vznikat život,

A stalo se to zas a zas. Každý cyklus se zdál trvat prachzatracené dlouho dokud trval, jenže ve vzpomínce nebyly ty cykly nic víc než slabé poblikávání baterkou. A sub specie aeternatis vypadaly jako vysokofrekvenční alternátor, který vyrobí omračující počet takových cyklů každou vteřinu, a pokračuje v práci děsnou spoustu staletí.

Přesto se Bošel začínal nudit. Jiné slovo proto prostě není. Sotva se překulilo pár miliard vesmírných cyklů, v hodinové skále byla díra, že by se v ní schoval kůň. Ptáče se mnohokrát vrátilo brousit si zobák. A ta nejrychlejší z opic jménem Pitekos Pete teď náhodně napsala Bouři, úplnou a dokonalou. Opice a anděl si potrášali rukama kolem dokola. Byla to přece jen krásná chvíle.

Chvilé netrvala dlouho. Pete. místo aby začal zuřivě náhodně vyťukávat ostatní hry, napsal svou vlastní vylepšenou verzi Bouře. Bošel se rozzuřil.

"Ale tohle je lepší, Boši," protestoval Pete. "A mám pár nápadů s jevištní inscenací, které tu věc teprve doopravdy postaví na nohy."

"Jasně, že je to lepší! My nechceme ty hry lepší. My je chceme zrovna tak jak jsou. Neumíte si natlouct do hlavy, že pracujeme na problému náhodných pravděpodobností, vy pitomý opic!?" Palice zabeđený!"

"Tak mi Boši tu zamořenou knihu na měsíc puč a já ty zatracený věci oklepu a padía," navrhoval Pitekos Pete.

"Pravidla, vy dubový hlavy, pravidla!" explodoval Bošel. "Musíme podle pravidel. Víte, že tohle máme zakázáno a kromě toho by nám na to přišli. Mám důvod k podezření, a je pro mě rána, že to musím říct, že jedna z mých vlastních opic a spolupracovníku je informátor. Tohle by nám v životě nemohlo projít."

Po tomto krátkém nedorozumění se všechno zlepšilo. Opice se držely svých úkolů. A po spoustě cyklů, která se dá vyčíslit jedničkou a za ní jsou ty nejmenší typografické nuly seřazené, aby se daly obtočit kolen dokola vesmíru těsně před jeho zhroucením (obvod i poloměr toho definitivního kruhu jsou přirozeně stejné) byla dokončena první úplná verze.

Samozřejmě, že nebyla bez chyb a museli ji zamítnout. Ale chyb v ní nebylo ani třicet tisíc, byla předzvěstí velkých věcí do budoucna, a závěrečného triumfu. Později (ale lidičky, o kolik později !) se trefili doopravdy těsně vedle. Tou dobou by už vykotlávka ve skále-škále (clock-rock) schovala průměrně velkou sluneční soustavu, a oni měli verzi s pěti překlepy.

"Objeví se," řekl Bošel. "Až přijde čas, objeví se. A čas je něco čeho máme nad hlavu."

Později - o hodně, hodně později - se zdálo, že se přesně trefili, tou dobou už ptáče na svých tisíciletých návštěvách ubrousilo málem pětinu hmoty obrovské skály.

Sám Michael si verzi přečetl a žádné chyby nemohl najít. To ovšem nedokazovalo vůbec nic, neboť Michael je netrpělivý a přeskakuje při čtení. K ověření je nutné číst třikrát, ale nikdy nestoupla naděje tak vysoko.

Verze přešla druhou kontrolou od mnohém pečlivějšího anděla a ten ji prohlásil za správnou do písmene. Ale bylo to pozdě v noci, kdy ji dočetl, a možná, že už ke konci nedával tolik pozor.

A verze prošla třetím čtením, všech jejích sedmatřicet her, až po básně na konci. Tentokrát ji četl Kitabel, sám zapisující anděl. Právě chtěl podepsat verifikaci, když se zarazil.

"Něco mi uvízlo v hlavě," řekl a potřásl řečenou hlavou, aby si vzpomněl. "Je to něco jako ozvěna, která není docela přesná - nechtěl bych se splést." Napsal "Kitab", ale nedopsal podpis.

"Nedokážu dneska v noci usnout, když na to nepřiřdu." stěžoval si. "Ve hrách to není, vím, že ty byly v pořádku. Bylo to něco v básních - až těsně u konce - nějaká disonance. Buď napsal básník zvlášť nešťastný rým, nebo v opisu je chyba, kterou jsem očima přehlídl, ale sluchem zaznamenal. Přiznávám, že ke konci jsem byl už ospalý."

"Oh, při všech slovech, která kdo kdy vymyslel, podepiš to už!" prosil Bošel.

"Když už jsi čekal tak dlouho, chvilka navíc tě nezabije, Boši!"

"O to bych se nesázel, Kite. Já jsem už už na vybuchnutí, já to vím."

Ale Kitabel začal hledat a našel to místo - čtyřverší ve Fénixovi a želvě:

From this session interdict

Every fowl of tyrant wing.
Save the eagle, feather'd king:
Keep the obseguy so strict.

To se říkalo v předloze.. A to, co napsal Pitekos Pete, bylo skoro, ale ne docela, to samé:

From this session interdict
Every fowl of tyrant wingg,
ave the eagle, feather'd kingg:
zatrr mašina ggé se zasekává.

A jestli jste neviděli v životě pláč andělů, slova vám nemůžou popsat tu šou, jakou teď předváděl Bošel.

Ještě dneska v noci na tom pracují, vyklepávají náhodně, protože ta poslední trefa těsně vedle byla víc než před milionem miliard cyklů. A jen před okamžikem - asi v půlce toho našeho cyklu - se jedné opičce povedlo napsat ne méně než devět shakespearovských slov po sobě.

Naděje umírá poslední. A ptáče teď ubrousilo kámen asi do poloviny.

Robert F. Young: ZÁŘÍ MÁ TŘICET DNŮ

Nápis na výkladní skříni hlásal: VÝHODNÁ KOUPEĚ, ZLEVNĚNÁ UČITELKA: a menšími písmeny, umí sešívát, vařit, starat se o domácnost.

Dauby, jak se tak na ni díval, myslel na školní lavice a podzimem žluté listů stromů, na knížky, sny a smích. Starý vetešník na ni navlékl pestré šaty v pastelových barvách a s červenými střevíci a tak seděla v křesle za sklem výlohy, jako velká loutka, připravená obživnout«.

Dauby se pokusil jít svou cestou tam, kde zaparkoval svého Baby Buika. Laura mu nejspíš ohřála večeri a bude mít řeči, jestliže nepřijde včas. Ale ani se nepohnul z místa. Udivilo ho to. Tisíckrát už přešel kolem toho krámků od parkoviště k svému úřadu, ale poprvé se zastavil před výkladem...

...a její vlasy mu připomněly zářijové světlo, její tvář zářijový den. Zářijová mlha ho obklopila a najednou ho nehybnost přešla a mohl jít - ale směrem, který by ho ani nenapadl.

"Kolik stojí ta učitelka ve výloze?" zeptal se. Prodavač byl bělovlasý stařík, který sám mohl stát ve výkladu. Daubyho otázka ho potěšila. "Líbí se vám pane? Je opravdu skvělá!"

Dauby cítil, že netrpělivostí rudne. "Kolik?" opakoval.

"Čtyřicet devět dolarů, čtyřicet pět centů a pět dolarů za balení.

Dauby nevěřil svým uším. Tentokrát Laura bude určitě souhlasit. Čtyřicet devět a půl dolaru! a to ještě umí šít a vařit!

"A je ... v dobrém stavu?"

Majitel se zatvářil uraženě: "Je po generálce, pane. Úplně nové baterie a motory. Převody vydrží určitě ještě deset let a paměťové zařízení se ani vůbec neopotřebuje. Počkejte, já ji předvedu.

Vypínač měla schovaný za pravým ušním lalůčkem. Ozvalo se tiché cvaknutí a pak sladké bzučení, skoro neslyšné. Tváře se jí zbarvily, víčka odkryla modré oči.

"Řekněte jí, ať něco udělá."

"Reaguje skoro na všechno pane," vysvětloval stařík. "Na slova, na gesta, na situace ... jak se jmenujete?" zeptal se jí stařík.

"Slečna Jonesová", Hlas se jí chvěl jak zářijový vánek.

"Vaše povolání?"

"Jsem učitelkou druhého ročníku, ale mohu učit první, třetí, pátý, sedmý i osmý ročník a znám dobře klasiky. Mohu také kompetentně vykonávat domácí práce a jsem kvalifikovaná kuchařka."

Dauby zas stěžl našel hlas. "Perfektní," řekl konečně, dejte ji zas pod poklop, беру ji."

"To je něco pro mne, táto?" křičel Billy. "Že je to pro mne?"

"No jistě," řekl Dauby. "Nebyl by někdo od té dobroty a nezhasnul tu televizi, aby se dalo mluvit?"

"Já ji zavřu, táto" Billy umlčel kamelota a rudou vestou na obrazovce. Dauby odklopil víko velkého pouzdra.

"Učitelka!" vyjekla Laura přidušeným hlasem. "Tak tohle přinese dospělý, zodpovědný mužský svojí ženě! Učitelku!!"

"To není obyčejná učitelka," řekl Dauby. "Tahle umí vařit ... umí šít ... umí ... umí co chceš. Pořád jsi říkala, že potřebuješ služku, tak tady jednu máš. A Billymu může pomáhat studovat televizi."

"Kolik?"

Dauby si poprvé všiml, jak se umí jeho žena tvářit nabroušeně.

"Čtyřicet devět, čtyřicet pět!"

"No nejsi ty blázen? Já si tu utrhuji od pusy, abys mohl našeho Baby Buika vyměnit za tu novou Cadillettku a ty naše peníze vyhodíš za vysloužilou učitelku. Co ta ví o televizní výchově. Je padesát let za opicemi!"

"Mně do mých úkolů mluvit nebude!" prohlásil Billy s nevlídným pohledem na pouzdro, "Náš televizní instruktor říká, že ti staří roboti nejsou k ničemu. Oni děti t l u č o u !"

"To vůbec není pravda" řekl Dauby. "A já to musím vědět, protože taková učitelka nás měla v opravdové škole od první třídy. Obrátil se k Lauře. "A je teď po generálce, není padesát let za opicemi a o opravdovém vzdělání ví víc, než všichni televizní instruktoři! A jak už jsem povídal, umí šít a vařit..."

"Tak jí můžeš říct, ať nám ohřeje večeři!"

"Taky že to udělám!"

Odklopil zas víko, stisknul vypínač a když se modré oči otevřely, řekl: "Pojďte se mnou, slečna Jonesová," a vedl ji do kuchyně.

Byla radost se na ni dívat při práci. Několik hbitých pohybů a bylo prostřeno a večeře, kterou mezitím ohřívala, se objevila na talířích horká a vábná. Do konce i Lauru to potěšilo.

"To není tak zlé..." řekla.

"Spíš výborné" řekl Dauby. "Říkal jsem ti to, ne? Tak pojď jíst!"

"Ano" řekla Laura "a pospěš si, v televizi je Romeo a Julie, a nechci propást začátek".

Billy ovšem cestou ke stolu obešel slečnu Jonesovou širokým obloukem.

Romeo Montek si hbitými prsty ubalil cigaretu, vložil ji do úst zastíněných sombrerem a kuchyňskou sirkou si ji zapálil. Pote pobídl svého zářivě vystrojeného koně a rozjel se až k okraji návrší, ozářeného měsícem, směrem k ranči Kapuletových.

"Říkali, abych si dal pozor," mumlal si pro sebe "před těmi Kapulety, protože odjakživa pěstují oves, kdežto my krávy. Ale ta hloupá blondýnka, která se dnes přišla podívat na box, už stojí za trochu rizika."

Dauby se zamračil. Nic proti adaptovaným klasikům, ale měl pocit, že s touhle úpravou to hodně přehnali. Laura s Billym se mezitím nijak dotčeně netvářili. Hltali obrazovku očima. Dokonce i slečna Jonesovou to zaujalo - ale to je nemožné, opravil se Dauby vzápětí. Jí to nemůže zajímat. I když se tak inteligentně dívá na obrazovku, neděje se v ní nic, než že se vybíjejí baterie a udělal by dobře, kdyby poslechl ženu a do rána ji vypnul ...

Ale vypadale to jako krutost, připravit ji o život, dokonce i jen dočasně. Dauby se podrážděně opřel v křesle, protože zjistil že ztratil nit televizního seriálu. Než mu zas došly souvislosti, Romeo už přeskočil okradu ranče Kapuletových a stál v nádherné zahradě, pod nízkým balkonem. Z anachronického zaskleného schodu na balkon vyšlo Julie Kapuletová. Byla oblečena jako kovboj v sukni - ne jako pasačka. Naklonila se přes zábradlí a dívala se do zahrady.

"Co tu děláš, Romy?" ptala se rozechvělým hlasem.

"Ale to je k smíchu!" prohlásila najednou slečna Jonesová.

"Ta slova, jednání, místo děje ... to je nesmysl od A až do Z!"

Dauby se na ni omráčeně podíval. Najednou si připomněl, co mu říkal vetešník, reaguje na slova, gesta a situace. Musel předpokládat, že mluví o situacích, v přímé souvislosti s jejími povinnostmi učitelky - a ne v š e c h n y situace.

Všiml si, že Laura s Billym se také na ni dívají nevěřícíma očima. Situace byla kritická. Odkášlal si.

"Není to doopravdy nesmysl, slečno Jonesová" řekl. "Prostě tu hru upravili."

"Ale museli z toho udělat zrovna k o v b o j k u ?"

Dauby se výmluvně podíval na ženu. V jejím pohledu nedůvěra vystřídal vztekou nenávist. Spěšně se zas obrátil na slečnu Jonesovou.

"Westerny jsou právě v módě, slečno Jonesová", je to takový návrat do pravěku televize. Lidé to mají rádi a tak se autoři snaží najít všechny možné nové zápletky."

"Ale Julie, jako kovbojské děvče z operety! To je pod úroveň."

"Georgi, tak to by stačilo!" Lauřin hlas zazněl ledově. "Povídala jsem ti, že je padesát let za opicemi. Hned ji vypneš, nebo si půjdu lehnout."

"Dauby s povzdechem vstal. Cítil něco jako zahanbení, když šel ke slečně Jonesové. Vypnout ji bylo jako zabít ji. Celý se chvěl když se vracel ke křeslu."

"Ty a tvoje učitelky" vykřikla Laura.

"Ale mlč" řekl Dauby. Marně se snažil sledovat, děj. Na programu byla ještě nějaká detektivka s titulem "Macbeth" ale i ta ho nudila.

"Co vlastně všichni mají proti učitelkám? A když už, tak proč se radši nezaměří na televizní instruktory?" Dauby nad tou otázkou přemýšlel celý druhý den v zaměstnání. Laura by přece s takovou šikovnou služkou, ještě navíc chytrou, mohla být jedinečně spokojena. Jenže nebyla. Stačil mu jediný pohled, když přišel domů. Ještě nikdy ji neviděl s tak staženou tváří, s tak úzkými rty.

"Kde je slečna Jonesová?" zeptal se.

"Ve škatuli" řekla Laura. "A půjdeš ji zítra ráno vrátit, a přineseš zpátky těch čtyřicet devět dolarů, čtyřicet pět centů."

"Ta už mě víckrát neuhodí" prohlásil Billy od televize. Dauby zbledl. "Ona tě uhodila?"

"No, ne tak přesně," řekla Laura.

"Tak uhodila ho, nebo ne? Není nic mezitím," odpověděl Dauby.

"Řekni mu, co povídala o mém televizním instruktorovi" vykřikl Billy.

"Řekla o Billyho profesorovi, že neumí ani osedlat koně".

"A ještě co řekla o Hektorovi a Achilleov!"

Laura se pohrdavě ušklíbala "Prohlásila, že je hanba z klasické básně jako Iliada udělat rvačku kovbojů a indiánů a říkat tomu kultura."

Celá věc se postupně vyjasňovala. Slečna Jonesová ve tři hodiny uklízela v pokoji, zatímco ten soustředěně sledoval, jak se kovbojové snaží dobýt indiánskou vesnici jménem Troja, když najednou slečna Jonesová se přehnala místností jako fúrie, dopustila se svých svatokrádežných výroků ohledně upravené Iliady a uprostřed vyučovací hodiny vypnula televizi. Billy kvůli tomu začal křičet. To přivedlo Lauru do místnosti a tam viděla, jak slečna Jonesová drží Billyho za ruku.

"Přišla jsem rovnou včas" řekla Laura» "Kdo ví, co by mu mohla udělat!"

Daubymu nebylo ten večer dobře. Jedl málo a čas od času, když se Laura nedívala, hleděl na oněmělé pouzdo u dveří. Hrdinkou každodenního westernu byla tanečnice - blondýna jménem Antigona, s mírami 97-60-95. Zdálo se, že se dva bratři navzájem zabili při přestřelce a místní šerif, který se jmenoval Kreon, dovolil jen jednoho pohřbít na Boot Hillu a docela nelogicky trval na tom, aby druhý zůstal ležet v poušti plné supů. Antigona s tím ani trochu nesouhlasila a před svou sestrou Ismenou se dala slyšet, se když jeden bratr může mít slušný hrob, tak druhý taky a že ona, Antigona s tím něco udělá. Chtěla od Ismeny aby jí pomohla, jenže ta neměla odvahu a tak Antigona řekla, že to zvládne sama, jenže starý prospektor jménem Tiresias přijel na koni do městečka a ...

Dauby se tiše zvedl a prošel do kuchyně a zadními dveřmi ven. Posadil se za volant a rozejel se, všechna okna vozu nechal otevřená a ovíval ho teplý vánek. Když si byl jist, že žena a syn už spí, vrátil se domů, otevřel příklop pouzdra slečny Jonesové a zapnul ji.

"Chtěla jste dnes odpoledne Billyho uhodit" zeptal se. Pozorovala ho nehnutě modrými očima, víčka pravidelně mžikala a panenky se periodicky zužovaly a rozšiřovaly, než se přizpůsobily osvětlení místnosti. Pak: "Nejsem schopna udeřit člověka, pane. Doufám, že je to na mém záručním listě."

"Vaše záruka už před nějakou dobou prošla, slečno Jonesová" řekl Dauby, "ne, že by na tom záleželo. Ale vzala jste ho přece za ruce?"

"Musela jsem pane!"

Posadil se před ní na gauč. "On vás kopnul, že je to tak?"

"Ano, pane. Musela jsem ho udržet v odstupu, aby zase nezačal."

"Je mi to moc líto, slečno Jonesová. Bojím se, že Billy je až moc agresivní."

"Těžko to mohlo dopadnout jinak, pane. Byla jsem vyvedena z konceptu, když jsem se dnes dozvěděla, že ty hrozné přenosy, na které se dívá, jsou jediné jeho vyučování. Jeho televizní instruktor jenom řídí nějakou polocivilizovanou hru, jejímž hlavním účelem je prodávat kukuřičné vločky nějaké společnosti."

A teď už je mi jasné, proč musí autoři krást nápady u klasiků. Jejich tvůrčí představivost je úplně umlčená těmi schémata a nikdy se nerozvinula."

Dauby byl očarován. Nikoho ještě tak mluvit neslyšel. Nebylo to jen slovy. Bylo to způsobem jakým je vyslovovala, přesvědčení, které znělo v jejím hlase, protože ten hlas byl jen důmyslný reproduktor napojený na neuvěřitelně složité mechanismy paměťového centra.

Ale seděl tu před ní, viděl, jak se její rty pohybují, jak se její řasy pravidelně zvedají nad modrýma očima, to bylo, jako když do místnosti zavane zářijový vánek. Náhle ho přemohl pocit nekonečného míru. Teplé a sladké zářijové dny jeden za druhým mýjely před jeho očima a on viděl, proč jsou jiné, než ostatní dny. Jsou jiné, protože mají hloubku, krásu a klid, protože jejich modré nebe slibuje příchod jiných dnů, bohatších, něžnějších.

Jsou jiné, protože jsou v ý z n a m n é .

Byl to okamžik tak dojemně sladký, se Dauby toužil, aby nikdy neskončil.

"Proč se vám včera večer nelíbila ta hra?" zeptal se.

"Romeo a Julie."

"To byla spíš hrůza, pane. Vlastně to byla parodie - děsné nevkusná, takže všechna krásu textu byla pryč."

"Vy znáte text?"

"Zčásti."

"Říkejte, prosím."

"Ano, pane. Na konci scény na balkoně říká Julie, než se milenci rozejdou: Dobrou noc, dobrou noc! Loučit se je bolest, tak sladká, že budu říkat dobrou noc až do svítání. A Romeo odpovídá: spánek tvým očím a mír tvoji duši. A kéž bych já byl tím spánkem a mírem, abych si našel tak šťastné útočiště. - Proč museli tuhle pasáž vynechat, pane? Proč?"

"Protože žijeme v nedokonalém světě," odpověděl Dauby s náhlou jasnozřivostí "a v nedokonalém světě si vzácných věcí nikdo necení. Řekněte mi ten text znovu, slečno Jonesová."

"Dobrou noc, dobrou noc. Loučit se, je bolest tak sladká, že budu říkat dobrou noc až do svítání ..."

"Já to dopovím," Dauby se soustředil. "Spánek tvým očím a mír tvoji duši ..."

"A kéž bych já ..."

"... byl tím spánkem a mírem, abych si našel tak ..."

"... šťastné ..."

"... šťastné útočiště ..."

Slečna Jonesová se prudce zvedla. "Dobrou noc, pane" řekla a sama zamířila ke svému pouzdru.

Trvalo několik týdnů, než Daubymu dost otrnulo, aby si zašel na pivo do hospody U kamaráda Freda. Zaparkoval Baby Buika před malou alejí stromů, která oddělovala uličku od pestrobarevného ruchu vozů na bulváru. Byla jasná červenová noc a hvězdy, zářící jak křišťálové střípky, z výšky dominovaly svítivé stavebníci města. Konečně otevřeli nový automat na rohu ulice a kolem pultů blýskajících chromem, tam seděli zákazníci.

Jedna servírka obracela párky, které se smažily na obrovské, blýskavé pánvi. V barevnosti jejich šatů, ve způsobu, jakým se pohybovala a v tom, jak vlasy v barvě vycházejícího slunce jí splývaly do tváře, bylo něco známého... Jistěže to byla ona. Její nový majitel seděl o kousek dál a bavil se se zákazníkem. Naklonil se blíž, aby mu přes lesknoucí se sklo viděl do jeho spokojené tváře a tak si všiml vývěsky, pověšené z druhé strany na dveřích ze skla a kovu: "Přijme se číšník!"

Automat na horké párky nemá moc společného se školní třídou a učitelka, která ty párky roznáší, nesnese srovnání s učitelkou, která rozdílí sny, jenže když člověk po něčem opravdu touží, vezme, co se mu nabízí ...

"Můžu pracovat Jen večer," řekl Dauby majiteli. "Na příklad od šesti hodin do půlnoci ..."

"Ale to právě vyhovuje" odpověděl majitel. "Jenom vám do začátku nemohu dát moc velký plat. Víte, zrovna jsme to tu otevřeli, a ..."

"To nevadí" odpověděl Dauby. "Od kdy bych mohl nastoupit?"

"Inu co nejdřív."

Dauby zašel chodbičkou do šatny a převlékl se. Když se to nebude Lauře zamlouvat, tím hůř pro ni, ale věděl, že bude pro, neboť čím víc vydělá, tím bližší bude její sen - Cadillacta.

Přešel ke slečně Jonesové u pánve na smažení. "Dobrý večer slečno Jonesová" řekl.

Otočila hlavu, na okamžik se zdálo, že se její modré oči rozsvítily a její vlasy se podobaly slunci vycházejícímu do mlhavého dne v září.

"Dobrý večer, pane" řekla. Zářijový vánek se zvedl do červnové noci a zavanul do místnosti. A bylo to, jako vrátit se znovu do třídy po nekonečných a hloupých prázdninách.

Nelson Bond: ŽIVOTNĚ DŮLEŽITÝ FAKTOR

Wayne Crowder se označoval za průbojného člověka? Ti, kdo ho znali nejlépe (nikdo ho neznal opravdu dobře), nahrazovali přídavná jména ledasčím nelichotivějším. Je to, říkali, chladný a bezohledný člověk, muž železné vůle a ledové rozhodnosti, se srdcem, jaké může soutěžit s jeho žulovými čelistmi. Ne vychytralý, nečestný, nebo křivý. Prostě tvrdý. Muž, který chtěl prosadit svou - a dokázal to.

V době kdy je vidět víc jmění ztracených, než získaných, Crowder dokázal své schopnosti a ostrovtip, protože zbohatl. Dokonce i za dnešních dnů, při přehnaných cenách práce i materiálu toho odvážný, odhodlaný muž, který nepřipustí žádné překážky, může dosáhnout. Crowder toho dosáhl. Dal si patentovat jednoduchý přípravek pro domácnost, který se hodí každému, prodával ho s nepatrným ziskem, takže vyloučil všechnu případnou konkurenci a stal se multimilionářem navzdory klapajícím čelistem daňového úřadu. Dal si postavit mrakodrap a svoji kancelář umístit na jeho vrchol. Sídlil v oblacích, stejně tak obrazně jako doslova. Na své podřízené se v každém smyslu díval svrchu.

Říkali mu muž ze železa a kamene a inkoustu a oceli. A jejich úsudek byl v podstatě přesný. Ale překvapil je.

Jednoho odpoledne řekl sekretářce: "Zavolejte moje inženýry!" Inženýři se ostýchavě rozsadili před jeho masivním stolem. Wayne Crowder jim ostře pověděl: "Pánové, chci abyste mi zkonstruovali raketu."

Inženýři se podívali do očí jemu a pak sobě trochu chápavě. Jejich mluvčí si odkašlal: "Raketu, pane?"

"Rozhodl jsem se," řekl Crowder, "že já budu ten, kdo dá lidstvu let do vesmíru."

Jeden ze specialistů řekl: "Můžeme vám vesmírnou loď zkonstruovat, pane. V tom problém není. Výkresy k tomu už existují řadu let, základem je ponorka. Ale - "

"Ano?"

"Ale motor, který by takovou loď poháněl" řekl inženýr prostě "sestrojit nemůžeme. Mnoho lidí ho hledalo celá desítilétí, ale ještě žádný nenašel řešení. Jinými slovy, můžeme vám postavit raketu, ale nemůžeme zvednout tu raketu nad povrch Země."

"Navrhnete raketu a já najdu motor, jaký potřebujete."

Hlavní inženýr se zeptal: "Kde?"

Crowder odpověděl: "Otázka je na místě a já odpovídám: nevím. Ale někde na tomto světě je člověk, který to tajemství zná - a poví je, když poskytnu peníze, abych proměnil jeho teorií ve skutečnost. Poskytnu je."

"Zasypou vás spoustou potrhých nápadů."

"Já vím. Vy mí musíte pomoci oddělit pšenici od koukolu. Ale každý, kdo se pochlubí slibným nápadem, ať zní jakkoliv fantasticky, dokáže příležitost ukázat, co umí."

"Chcete říct, že budete financovat jejich pokusy? To bude stát jmění."

"Jmění mám" řekl Crowder úsečně.

"Teď do práce. Postavte mi loď a já ji nechám letět."

Wayne Crowder povolal novináře. Napsali efektivní, poutavé články. Tiskové agentury s jásavou radostí rozeslaly do světa magnátovu nabídku: jednostotisíc dolarů pro toho, kdo nechá plavidlo odletět z této planety. Články putovaly do vzdálených končin zeměkoule, nabídka byla vysílána tuctem jazyků.

Předpověď inženýra se potvrdila. Crowderova úřadovna se stala Mekkou a rájem té náměsíčně části lidstva, jejich rysy a prototypy zaplavily chodby, dopisy se proměnily v inkoustovou potopu, jaká hrozila pohltnout i zvýšený počet úředníků, pověřených roztrždit, posoudit, prověřit každý plán. Crowder sám vyslechl jen několik těch, kteří prošli sítí jeho pracovníků. Většinu z nich nakonec odmítl, ale některým přidělil stálý plat a zapojil je do práce. Výstavba nových laboratoří ho stála tolik, že by za to vykoupil prince se zajetí. Široký prostor se proměnil v bláznivou dílnu pro stoupající počet adeptů pro dobývání vesmíru.

Ubíhaly týdny, raketa zkonstruovaná inženýry opustila stadium výkresů a začala stavba. Jenže žádný z podporovaných vynálezců zatím nepotvrdil své vychloubání, že jeho veverka v kole, nebo parní motor,

nebo explozivní, plynový nebo atomový či na jaké palivo - zvedne kovovou obludu nad povrch Země. Proběhla spousta zkoušek. Některé k smíchu, jiné k pláči. Selhaly všechny.

Crowder se stále nevzdával. "Přijďte," prohlásil. "Peníze a odhodlání koupí všechno. Objeví se jednoho dne."

Měl pravdu. Do jeho kanceláře přišel jednoho dne podivný člověk. Byl malý. V ohromné místnosti se zdál ještě menší. Od ostatních se lišil tím, že nenesl žádný kufřík nabitý výkresy, schémata, rovnicemi. A také tím, že se nečervenal, neostýchal a nepřešlapoval před svým hostitelem. Byl to milý, malý cizinec s ptačím zjevem i pohyby. Řekl: "Jmenuji se Wilkins. Můžu najít pohon pro raketu, kterou chcete."

"Tak?" řekl Crowder.

"Ale nebude to nic takového, jako ten nesmyslně veliký náboj, který staví vaši konstruktéři. Rakety jsou praštěná ztráta času. Plavidlo pro můj motor musí vypadat úplně jinak."

"Kde máte plány?" zeptal se Crowder.

"Tady," zatřákl si človíček na hlavu.

Crowder řekl lhostejně. "Zaměstnávám zástup jiných, kteří říkají totéž. Žádný neuspěl. Proč myslíte, že váš nápad bude fungovat?"

"Létající talíře!" odpověděl človíček.

"Jak?"

"Vyřešil jsem jejich tajemství. Můj nápad je založen na principu, který používají. Elektromagnetismus. Využití gravitační síly. Nebo jejího opaku: antigravitace."

"Moc vám děkuju," řekl Crowder. "Teď když mne omluvíte -"

"Počkejte," vybídl ho človíček. Je tady ještě něco. Je tady tohle!" Z kapsy vylovil kovový předmět velikostí a tvarem podobný popelníku. Naklonil se s ním přes Crowderův stůl - a dal ruku pryč.

Viselo to ve vzduchu. Crowder se toho dotknul. Ve špičkách prstů ucítil slabé pérování, ale předmět nespadnul. Crowder se pomalu zase posadil.

"Stačí," řekl "co chcete?"

"Za mou práci," řekl Wilkins, "jste už stanovil dobrou odměnu. Tři další věci. Dílnu, kde ten létající stroj postavím. Pomoc odborníků. A odpověď."

"Odpověď?" Crowder zvedl obočí.

"Odpověď na jednu otázku. Proč tolik chcete postavit tu loď?"

"Protože," řekl prostě Crowder "mám rád moc. Protože mám ambice. Chtěl bych být prvním kdo dobude vesmír, protože když to udělám, stanu se větším, bohatším, silnějším, než kdokoli jiný. Byl bych pánem nejen jednoho světa, ale světů."

"Sice divná," řekl Wilkins, "ale čestná odpověď."

"Jaká jiná by mohla být?"

"Mohla by být moje," řekl přemýšlivě človíček, "chtěl bych opustit tuhle planetu a letět jinam, na Mars, možná - protože se tam ještě dají najít zvláštní krásy. Protože tam budou šarlatové západy slunce nad vyprahlou pouští a za hvězdami poseté noci bude řídký, studený vzduch umírajícího světa vát a neklidně vzdychat v údolích a vyschlých kanálech. Protože moje duše touží položit nohy na jiný svět, kam ještě člověk nevstoupil."

Crowder bryskně řekl: "Vy jste sentimentální. Já uvažuji logicky, Nerozhoduje. Můžeme spolupracovat. Vaše dílna bude připravena zítra ráno."

O čtyři měsíce později, v matné záři říjnového západu slunce, stáli oba muži znovu spolu. Ale tentokrát ne v Crowderově kanceláři ve výši. Tentokrát se setkali v krychlové kabině malého, diskového stroje, který Crowderovi inženýři vyrobili podle Wilkinsových plánů. Venku se shromáždil veliký dav, aby se podíval na zkušební let. Strkali se a mumlali v trpělivém očekávání, zatímco Wilkins v pilotní kabině plavidla zapojil poslední tajnou součástku, kterou neukázal těm, kdo jeho létající stroj stavěli. Človíček tu zapojil drát, tamhle upravil nějakou maličkost.

Crowder se nedočkavě zeptal: "Tak Wilkinsi, kde to vážně?"

"Už nás nic nezdržuje." Odložil nástroje, přešel ke stěně svého podivně tvarovaného plavidla a odsunul kovovou clonu, takže bylo vidět krajinu venku. "Nebo možná, sentimentalita. Přání ještě jednou se podívat na známé scenerie Země."

"Jste kus cvoka," odfrkl Crowder, "nebo se snad bojíte. Možná jste nakonec přišel na to, že ten vynález nepoletí."

"Ten poletí!"

"Tak potom nastartujte motor. Nechtě mne uslyšet jak řve a cítit tah, až se odpoutáme od zemské gravitace a rozletíme do vesmíru."

Človíček spustil clonu a vrátil se k pultu. Dotknul se páky a stisknul tlačítko. Jeho ruce se míhaly nad deskou. Crowder se podrážděně ozval: "Přestávám ve vás věřit, Wilkinsi. Jestli je to všechno podvod - kdy budeme startovat? Říkal jste přesně v pět, a - " podíval se na hodinky - "teď už je pět nula dvě, No - odletíme?"

"Už letíme," řekl klidně Wilkins. Ještě jednou zvedl clonu, která zakrývala vchod. Crowder uviděl purpurovou čern vesmíru a zářivou tříšť miriády hvězd. Couvající Země za nimi byla dětský míč ... penízek ... světluška.

"Boha!" vyhekl Crowder a zapotácel se. "Boha jeho, vždyť jste to dokázal Wilklkinsi!"

Wilkins se usmál Crowderova hrud' se prudce zvedala vzrušením. Ten chladný, tvrdý člověk konečně poznal emoci. Vítězné vykřikl: "Tak Jsem měl pravdu! Není nic, co by peníze a odhodlání nemohli koupit. Zapřísáhl jsem se, že já budu ten, kdo dobude vesmír a provedl jsem to. Je to vítězství moci a ctižádosti."

"A sentimentality," řekl Wilkins.

"No tohle! Vaše sny by rychle zašly nebýt mne. Já jsem to umožnil, Wilkinsi, nikdy na to nezapomínejte. Můj majetek, má průbojnost, má vůle! Zahleděl se na vzdálenou Zemi planoucímá očima.

"To je teprve začátek," řekl. "Postavíme větší stroj. Dost velký pro sto mužů. Spustíme první meziplanetární invazi. Založíme novou říši - na Marsu. Otočte to, Wilkinsi!"

"Ne," řekl Wilkins. "Raději ne!"

"Cože??" dokázali jsme, že ta loď letí. Teď se vrátíme a připravíme pro větší let."

"Kdepak," řekl človíček, "poletíme dál."

"Co je to?" zaburácel Crowder. "Odmlovat mně? Jste šílený!"

"Ne," řekl Wilkins, "sentimentální". Sundal kabát, rozvázal kravatu a sundal košili, vystoupil z bot a kalhot. Pod šaty se rozsvítil jiný oblek, záhadná výstroj nepodobná ničemu, co Crowder dosud viděl. Zářící, přiléhavý šat ze zlatisté látky, podivně zdůraznil nečlověčí rysy jeho drobné tváře. Usmál se na Crowdera a byl to přátelský úsměv. Ale nebyl to úsměv bytostí narozených na zemi.

"Vaše peníze a ambice dláždily cestu," řekl muž z Marsu, "ale sentimentality byla ten životně důležitý faktor, který mne přivedl k vám. Víte - chtěl jsem se podívat domů."

Kirill Bulychov: PLANETA KALEIDOSKOPŮ

1.

ZÁHADNÝ LASEROVÝ SIGNÁL

Připadalo to, jako by pod raketou ležel olověně šedý oceán, vzorovaný fantastickými tvary ostrovů. Vzduch na planetě žádný oceán nebyl. V jejích skulinách se neskrývala ani kapka vláh, a to, co z výše připomínalo vody oceánu, byl ve skutečnosti tmavošedý basalt pokrytý velkými skvrnami nějaké červené rudy.

Když se v dálce objevila hranice stínu, raketa rozevřela křídla a ponořila se do našedlé planetární atmosféry. Kosmonauti teď vypnuli motory a raketa, plachtící na svých krátkých křídlech, střemhlav zamířila k jednomu z krvavě červených ostrovů, na kterém vystupovaly skoro viditelné tvary Pavoučích hřebenů - doširoka rozloženého horského masivu.

Najednou raketa narazila na trpytivé mračno diamantových šupinek. V témž okamžiku anténa zaznamenala dvacet osm svazků laserových signálů. Dešifrovat se nedaly a destičky, kde byly zaznamenány, se ze záznamového zařízení laserografu vynořila nerozluštěná.

"Divné, moc divné," bručel kapitán rakety, jak prohlížel prazvláštní graf na plastikové destičce. Nakonec zvedl velkou hlavu, vroubenou vousy, od záznamového zařízení a prohlásil: "Za to ručím, že tenhle laserový signál nebyl vyslán ze Země."

"Možná je to naše sonda, ozvala se až teď," navrhl nejistě geolog Vadim Šmelev a sklonil se nad laserografem.

"Tak to nebude. Úplně jiná struktura signálu. Neharmonická."

"Nechte mě podívat se," požádal Oleg Klenov, mladý palubní inženýr.

Nevstal, natáhl Jen ruku a když dostal destičku, začal Ji studovat. Po minutě potřásl plavými kučery a mnohověstně, ale dost mlhavě začal argumentovat, že není náhoda, že zachycených laserových svazků je dvacet osm, (protože dvacet osm je dokonalé číslo) a že je zřejmě nějaký přírodní proces mimovolným zdrojem těch signálů, a matematické zákony, které ho řídí, nutí ho vysílat do prostoru právě dokonalý a ne menší počet vlnových svazků...

Raketa mezitím vyletěla ze třípytlivé mlhy a vznesla se nad vrcholky krvavočervených hor v stálém klesání.

Očekávané místo přistání leželo ve zvrásnělé proláklíně u místa, kde se křížily dva srpovité výběžky Pavoučích hřebenů. Bylo už vidět na obrazovce monitoru, kterou kapitán sledoval. Náhle se energicky napřímil.

"Co tam vidíte?" ožil Šmelov.

"Sondy, jestli se nemýlím," odpověděl kapitán.

"Není možná!" vykřikl Oleg Klenov a naklonil se nad průzor. Zrak měl tak dobrý, že i pouhým okem rozeznal na úpatí hory sondu, která z té výšky vypadala jako malinká lesklá muška.

"Tak sem se dostala!" vykřikl nanejšvš udivený Oleg. "To znamená, že musela urazit Ještě dobrých sto kilometrů po přerušení spojení. A to Jsme mysleli, že se vybily baterie!"

"Je to opravdu moc zvláštní," řekl kapitán a zvednutím ruky dal znamení, že si teď Klenov a Šmelov musí lehnout do křesel. Když se to stalo, zapojil přistávací systém a sám se taky usadil do křesla. O pět minut později už rozžhavený koráb zvedl kotouče vířícího prachu a stál na pevné půdě, která zblízka vypadala Ještě červenější, než z výšky.

Automatické družice už důkladně, prozkoumaly planetu, na které raketa přistála. Zdálo se, že svým monotónním neladem bez života nemůže svým prvním návštěvníkům připravit žádná nebezpečí. Přesto kapitán pokládal za vhodné počkat a rozhlédnout se, než otevře výstup rakety.

Minula asi půlhodinka. Prach, který raketa rozvířila, se usadil a na nebi se mezi bezpočetnými diamantovými mraky ukázaly hvězdy. Uvnitř rakety se v tu chvíli rozhodovalo, co dál.

"Domnívám se," řekl kapitán, "že možná nestačíme ani prozkoumat sondu. Dva z nás se teď určitě musí pustit do instalace odrážecích zařízení. Když zůstane čas, vypravíme se k sondě, ale posílat tam někoho samotného..."

"Ale musíme přece vědět, co se tam se sondou stalo!" namítl kapitánovi Šmelov. "Takovou záhadu snad nenecháme otevřenou."

"Já si to taky myslím. Pusťte k sondě mě," požádal Oleg Klenov.

"To je riziko! Přece planeta je mrtvá!"

Šmelov svůj úsudek vyslovil s tak tvrdou jistotou, že se dokonce zamračil, když Oleg Klenov zahájil útok po druhém křídle.

"Žádná věc není bez rizika," prohlásil Oleg. "Zakalkulované riziko je nutné a potřebné v každá akci."

"Dík za poučení," pronesl ironicky kapitán, usadil se do křesla a začal prsty točit mlýnek. Za minutu položil ruce na opěradla a nezvučně řekl: "Souhlasím. Ať jde Oleg k sondě. Z nás tři je on nejvynalézavější."

PLOVOUCÍ SINUSOIDY

Čtyři hodiny trvala cesta Olega Klenova k sondě. Když vystoupil z rakety, vyšplhal na menší pahorek blízkého kopce, rozhlédl se a dal se na cestu. Dvakrát cestou sestoupil do rozsedin a šplhal z nich po strmých, kamenitých srážech, a jednou musel jit po s samém kraji propasti a zády se tisknout k převislé skále. Sondy uviděl na dně nepravidelná písčná průrvy u úpatí vysoká hory. Přišel k ní a přímo oněměl údivem. Masivní stříbřitou anténu sondy jakoby odřízl nůž a teď visela třínožkou vzhůru na rukojeti holografické kamery.

Oleg ramenem anténu nadzdvihl a když pod ni podsunul ruku, vyndal z lůžka holografickou kameru. Zvedl ji k očím, obrátil proti světlu a pomalu začal přetáčet disky.

Zpočátku viděl jen ty obrazy, které už byly vyslány na Zemi. V řadě povědomých snímků se střídaly záběry nebe a oblaků, rudohnědých hor na obzoru, kamenných útesů a písčných vršků a kolejem kol sondy. V době snímkování se kamera otáčela na rukojeti, takže její objektivy ukazovaly krajinu pod různými úhly. Oleg netrpělivostí začal otáčet disky rychleji takže sotva stačil rozeznat snímky splývajícími mu před očima. Náhle celé zorné pole zastínila odrazová plocha antény. Na minutu zůstala

jediným viditelným předmětem, ale pak sklouzla někam stranou a vtom okamžiku Oleg vydechl nad nepopsatelností toho, co se mu objevilo před očima.

Je třeba povědět, že zatímco odrazová plocha antény zakrývala průzor holografické kamery, planetární sonda v jediném okamžiku překonala všechny přírodní zákony a vznesla se vysoko do nebe. Oleg teď znovu pozoroval olověně šedý oceán, vzorovaný klikatými červenými ostrovy. A ty ostrovy měli přesně ten tvar, který viděl průzorem kosmická rakety. Všechno s tím přesně souhlasilo. Jen jediná věc ne: někde na krvavých s ostrovech se teď mihotaly malinké, sedmicípé hvězdičky. Zablikaly, zhasly potom zas zahrály chvějivými přelévajícími se ohníčky, potom zhasínaly znovu...

Náhle se celá planeta vydula, vztyčila horské sedlo a na jeho náhorní rovině se objevily řady lesklých, mnohostěnných kamenů. Spojily se do zrnitých girland ve tvaru sinusoid, které se prodlužovaly a zkracovaly u pustily se do jakéhosi neživého tance jako nebeské hvězdné systémy.

Jejich pohyby byly tak smysluplné, až se zdály úmyslné.

Otřesený Oleg se čtyři minuty nepřetržitě díval na ty mihotavé proměnlivé obrázky. Pak se disky dotočily do konce a vidiny zmizely.

Oleg uložil kameru do tlumoku, zamžikal a zakroutil kadeřavou hlavou a vydal se na zpáteční cestu.

O půl hodiny později došel k té strži, nad kterou se dalo projít jen zády k převislé skále. Oleg nebezpečný úsek šťastně překonal, ale když vyšel na plošinu za skálou, uklouzl najednou, zamával rukama, sletěl dolů a upadl měkce na záda do kyprá, sypké půdy. Když se zase zvedl na nohy, pozorně si prohledl jámu, do které spadl.

Nebyla hluboká víc než metr a měla tvar pravidelného sedmibokého hranolu. Široká byla pět metrů. Dno a stěny jámy byly provrtané, poseté tisíci malých otvorů. Oleg si naprosto přesně vzpomínal, že předtím na tom místě žádná jáma nebyla.

Když se z jámy dostal ven, vyfotografoval ji a šel dál. Za dvě hodiny se šťastně vrátil k raketě.

MAPA

Za Olegovi nepřítomnosti byl vedle rakety nalezen zvláštní předmět, očividně místního, ale nejvýš tajemného původu. Našel ho Vadim Šmelev při montáži odrážecích zařízení. Když urovnával plošinu pro ně, najednou škrabkou zachytil o nažloutlý lístek podobný pergamenu. Opatrně rozhrábl hlínu rukama a vytáhl z ní potrhaný, špinavý, okrouhlý list, široký jako deštník. List byl šedý, s nepravidelnými červenými skvrnami. Šmelev z něj oklepal hlínu a oněměl. Uviděl zeměpisnou mapu! Červené skvrny na šedém podkladu reprodukovaly tvary ložisek červeného nerostu na ploše bazaltu, který pokrýval planetu. Přístroje to rychle potvrdily.

Šmelev s kapitánem vzali mapu do rakety, očistili ji a narovnali, rozložili ji na stole a srovnali s fotografiemi planety. Ukázalo se, že na mapě je ve stereografické projekci zachycena oblast jižně od Pavoučích hřebenů. List byl zřejmě částí jiné větší mapy.

Kapitán pomocí přístrojů stanovil na mapě polohu kosmické rakety a spočítal vzdálenost k nejbližšímu bodu označenému hvězdičkou. Ukázalo se, že není delší, než tři kilometry. Kapitán zabodl do hvězdičky tužku a řekl:

"Docela mám chuť podívat se, co je to zač. Budeme tam muset jít, až se Oleg vrátí."

Podíval se na hodinky a starostlivě se zachmuřil, ale když zvedl oči, tvář se mu vyjasnila a ulehčeně vykřikl: "Oleg už tamhle jde!" protože zpozoroval, jak se za kopcem ukázala malinká lidská postavička.

Byl to opravdu Oleg. O pět minut později vyšplhal do rakety a kapitánovi podal holografickou kameru, kterou přinesl.

SMRT KALEIDOSKOPU

Nejkratší cesta za neznámým cílem byla zatarasena závaly kamenných balvanů. Teprve po třech hodinách namáhavého lezení mezi kamením se kosmonauti dostali k vytčenému bodu. Mezi převislými skalami tam ležela krivolaká rozsedlina. Cestovatelé se tu rozdělili a rozešli po rozsedlině aby hledali předmět, který označovala hvězdička na mapě. Šťastnou náhodou v tu chvíli rozfoukal vítr mraky nad rozsedlinou.

První si kaleidoskopu všiml kapitán.

Kaleidoskop ležel na úbočí hory. Zpočátku jej kapitán pokládal za prohlubni v zemi a chtěl kolem něho projít, ale najednou přivřel oči před duhovým zábleskem, který náhle z kaleidoskopu vytryskl. Když za okamžik oči otevřel, záblesk byl pryč.

Kapitán se otočil na místě, přeběhl až na sám okraj kaleidoskopu a podíval se dolů. To, co uviděl, lze stěží popsat slovy. Otevřelo se před ním okno do jiného světa, podivného a zářícího, kde bylo všechno neuvěřitelně pohyblivé. V jiskřícím prostoru živém jako rtuť se mihotala tekutá, přelévající se planeta. Nad černým povrchem s černými skvrnami se klikatily ostře zrnité sinusoidy a vyplňovaly všechen viditelný prostor. Na černých skvrnách, kterými byla planeta pokryta, svítily sedmicípé hvězdy.

Kapitán se zahleděl do jejich chvějivého, rozhoupaného třpytu a náhle pochopil, co znamenají. Zamáváním ruky k sobě zavolal kamarády, ale najednou ho něco silně udeřilo do zad a zároveň se slabě ozvalo burácení hromu. Kapitán leknutím seskočil na dno kaleidoskopu a zabořil do něho ostré hrany svých bot. Napřímil se a rozhlédl.

Uvnitř pohyblivého a přelévajícího se světa pohaslých sinusoid uviděl tisíce svých zrcadlových obrazů vzdalujících se nepředstavitelně daleko. Všechny byly stejně zřetelné, ale bledly každou vteřinu.

Kapitán obešel pohaslý kaleidoskop, ohmatl jeho okraje a pochopil, že stojí mezi sedmi zrcadly, čirými tak ideálně, až jsou neviditelné. Napadlo ho, že ta zrcadla vůbec světlo nepohlcují. Paprsek na ně kolmý se mezí nimi musí odrážet věčně.

Když pod nohama ucítil nějaké kamínky, vztáhl po nich ruku a ve stejné minutě kaleidoskop zmrtvěl a zhasl ten prchavý, báhorečný svět, který vytvářela zrcadla. Vtom kapitán uviděl, že stojí v sedmihranné prohlubni, jejíž stíny a dno jsou potaženy modrou blánou, podobnou pergameni. Pod nohama mu jásala barvami mapa planety, představující třímetrový olověně zbarvený kruh s bíle hvězdičkovými červenými klikatými skvrnami. Napříč mapou ležela neurovnaná řada hladkých, broušených kamínků.

Kapitán posbíral do kapsy a náhle si vzpomněl, že přece musí nějak najít vysvětlení pro ten úder, který dostal do zad. Sáhл na kyslíkovou nádrž na zádech a nahmatal v ní malou díрку. Náraz byl zřejmě reakcí na výtrysk kyslíku z poškozené nádrže. Kyslíková nádrž na hrudi zůstala naštěstí neporušená.

Kapitán sebral kamínky do kapsy a na okraj prohlubně zarazil ocelovou skobu s přivázaným silikonovým lanem a s její pomocí začal šplhat vzhůru po stěně, která měkkostí připomínala kůži. Když se dostal skoro nahoru, dorazil Oleg a pomohl kapitánovi z prohlubně ven.

O půl minuty později ke zhaslému kaleidoskopu přiběhl udýchaný Šmelev. "Mrak!" vykřikl a rukou ukazoval na proláklinu mezi skalami.

Střílí!"

MRAKY OSTŘELUJÍ

"Cože? Mrak střílí? To jste viděl?" vykřikl kapitán.

"Viděl jsem, jak vám střelil do zad," odpověděl Šmelev. "Podívejte, střílí zas." křičel nadšeně.

Kapitán se podíval vzhůru a uviděl záblesk prorážející vzduch, a postupující podél hory. Současně se rozlehlo dunění hromu. Pak vyšlehlo ještě pět záblesků jeden za druhým a silikonové lano, které leželo na okraji prohlubně, se rozpadlo na kousky. Bylo vidět, že všechny ty záblesky vycházejí z mraku, který se stříbřitě leskl v proláklině mezi skalami.

"Za mnou!" zakřičel kapitán a kosmonauti se rozběhli pod převislou skálu. Schovali se pod ní a začali uvažovat nad svým postavením.

"Vítr žene mraky na sever. Nanejvýš do půl hodiny nás tu můžou ostřelovat." řekl zachmuřeně Šmelev.

"Ale mohli by se uklidnit," nejistě naznačil Oleg.

"Pochybuji," řekl kapitán a ukázal na kotouče růžového prachu, které hřmící záblesky zvedaly nad vyhaslým kaleidoskopem.

"Hned si je vyzkoušíme!" vykřikl Oleg a oběma rukama vzal velký, kulatý kámen a hodil jej na horský svah. Kámen se asi půl minuty valil po úbočí a pak ho zasáhly a proměnily na popel na stovky blýskajících paprsků.

"Nezachráníme se," usoudil smutně Šmelev.

"Počkáme, možná, že se vítr obrátí," řekl kapitán.

"To bych rád pochopil, co se tu vlastně děje," zamumlal Oleg. "Předpokládám, že tu najednou nějaké moc divné živé bytosti začali dělat dusno," řekl kapitán a stručně popsal světelnou agónii kaleidoskopu, kterou krátce před tím viděl.

"A myslíte, že ta prohlubeň byla živá?" zvolal Oleg.

"Ano. A mám dojem, že jsem přišel na to, jak se ty prohlubni rozmnožují." odpověděl kapitán. "Mohou zřejmě vysílat do prostoru laserové paprsky, které se odrážejí od mraků, zasahují půdu a pomocí nich mohou vypálit do půdy prohlubně, jako jsou "samy".

"Tak to určitě ta jáma, do která jsem spadl, byla taková nedokončená prohlubeň?"

"A právě ta jáma napovídá myšlenku, že prohlubně se rozmnožují pomocí laserových paprsků. A ostřeluje nás ten mrak, ale prohlubně, které své paprsky míří tak, aby se od mraků odrážely. Ale dopovím to," pokračoval kapitán: "Stěny čerstvě vypálené prohlubně se paprsky nějak zpracují, aby se staly "Superzrcadlícími", to znamená, aby vůbec nepohlcovaly světlo a z toho uvnitř prohlubně vznikne složitý svět ze svazků světelných vln."

"Ale zákony odrazu jsou přece lineární. Nedokážu pochopit, co tam může být nějak moc složité," namítl Šmelev.

"Předpokládám, že světelná paprsky na sebe vzájemně nějak působí se stěnami prohlubně. Bylo by to možné, jestliže se "superzrcadlení" stěn skládá z jejich průsvitnosti a stále je tak obtékají elektrická proudy, které sílí a slábnou vlivem fotoelektrického jevu. Pak se ovšem celý obrázek obzvláště zkomplikuje. Pak uvnitř prohlubní mohou existovat i pamětní systémy v podobě nezávislých cyklů, světelných toků, a logická zařízení v podobě cyklu toku, které tíhnou k několika stabilním stavům, a vůbec všechno, co je zapotřebí k organizaci nejvyšších složitých reakcí."

"A mohly by mít vůli schopnost jednat úmyslně?" zeptal se vzrušeně Oleg.

"Ó, tahle otázka se dotýká těch nejnejasnějších stránek jejich existence," odpověděl kapitán. "Já se místo toho zeptám trochu jinak: je všechno jejich chování úplně determinováno zákony šíření světla a elektřiny? Možná také ne, jestliže jsou ty prohlubně natolik citlivé, že někdy jejich chování závisí na rozdílech pohybu jediného určitého fotonu. Jak známo, kvantová fyzika připouští, aby se izolované elementární částice chovaly jak je napadne... Jenže otázky toho druhu se nestanou ovšem o nic lehčí, když je nebudeme vztahovat na prohlubně, ale na lidi."

"A k čemu jim slouží ty hranaté kamínky, která ležely na dně prohlubně?" zeptal se Šmelev.

"Asi sotva k něčemu. Dalo by se například předpokládat, že vlivem půdních otřesů se kamínky trochu přehází a jejich náhodné permutace mají roli zvláštních mutací, které usnadňují vývoj prohlubní."

"A když vyvrtávají do země nové prohlubně, určitě do nich mapu dělají kvůli orientaci, aby se navzájem o sobě dověděly," nadhodil Šmelev. "Myslím, že ano. Je možné, že o všem, co se děje ve světě, se dovídají jedině pomocí mraků. Ale mraky také na obloze nemusí být. Určitě s tím ta nutnost pro ně pro všechny mít mapu stále při sobě nějak souvisí!"

"Mimochodem, už jsem se dovítí, odkud se vzal ten fantastický videozáznam," řekl Oleg. "Sonda určitě brala půdní vzorky vedle prohlubně a kameru naklonila do ní. Anténa, kterou paprsky prohlubní odřízly, ji tam zaklínila a kamera snímala prohlubni, dokud neskončil disk. A pak sonda urazila ještě stovku kilometrů..."

Oleg své úvahy nedorekl, protože z ničeho nic uviděl okraj mraku. Zasnival nad horským hřebenem. Ukázal na něj očima a kosmonauti se rozběhli vzhůru po kamenité římse a snažili se před mrakem schovat za skalní výklenek. Ale v půli cesty uviděli ještě jeden mrak, jak se vynořuje za horami. Zdálo se, že není záchrany.

"Sem! Sem! Tady se můžeme schovat!" zakřičel najednou Oleg a ztratil se ve skalním otvoru, zatarasěném vysokým kamenem. Ostatní se pustili za ním. O chvíli později už byli kosmonauti v bezpečí.

NÁVRAT K RAKETĚ

Ukázalo se, že štěrbina ve skále ústí do hluboké jeskyně. Za kameny se na vnitřní straně škvíry shromáždila hromada prachu. Boty kosmonautů ji rozvířily a stoupající prach se v kotoučích vyvalil z jeskyně. Silný proud vzduchu z hlubin hory kosmonautům vnukl nápad, že někde možná existuje jiný východ a kapitán navrhl okamžitě ho začít hledat.

Přes hodinu se kosmonauti plížili neproniknutelnou tmou, kde jim svítily jen paprsky baterek. Na třech místech se jeskyně rozvětvila, a dvakrát se museli kosmonauti vracet ze slepých ramen, do kterých zabloudili. Jejich cesta byla stejně klikatá, jako zákruty úzké jeskyně a únavně zvlněná, každou chvíli museli jít nahoru, nebo dolů. Nakonec před nimi zazářilo světlo.

Cestovatelé došli k otvoru a uviděli dvouhrbý pahrbek, za kterým vykukoval vrcholek jejich rakety. Nad raketou vysoko na nebi visel jediný mrak. Zvolna se pohyboval k severu.

Kosmonauti se poradili a rozhodli se, že zůstanou v jeskyni, dokud mrak nezmizí z dohledu. Uložili se na kameny rozsypané u vchodu a mluvili o svých pronásledovatelích ze světelných paprsků.

"Řekněte mi, co si myslíte: musí oni umírat přirozenou smrtí?" obrátil se Šmelev na kapitána.

"Podle mě ano. A navíc nežijí moc dlouho,* odpověděl Šmelevovi kapitán. "Všiml jsem si, že rozložení sedmicípých hvězd na mapě, kterou my jsme našli a na dně prohlubně, kterou jsem zahubil je úplně rozdílné. Nejpravděpodobnější proto je vysvětlení, že všechny prohlubně, vyznačené na mapě, už zahynuly. Ale prohlubeň, ze které ona sama zůstala, nemohla zaniknout před dlouhou dobou, jinak by byla mapa zasypaná silnou vrstvou půdy, kterou by navál vítr ze svahu Pavoučích hřebenů.

"A proč do té doby, pokud prohlubně žijí, půda která do nich napadá, je nezasype?" zeptal se Šmelev.

"Zřejmě se nějakým způsobem sami zbavují cizorodých těles," řekl kapitán a vyhlédl z jeskyně.

To, co uviděl, bylo málo povzbudivé. Na jižní polovině oblohy se objevila spousta mraků. Kapitán se otočil a mračně řekl: "Jsou jich tam celé pluky."

Zdálo se, že Oleg mezitím o něčem napjatě přemýšlí. Najednou vyskočil z místa a s jistotou prohlásil: "Nezbavují se sami cizorodých těles, zbavují se jich navzájem. Tak zbavovaly tu průrvu nás samých a když padá kámen z hory, ostřelují ho paprsky právě tak. Rozbívá jej jen proto, aby nepoškodil prohlubně, ale nemohou znát pojem pomsty, protože nikdy neměli proti sobě živé protivníky."

Oleg se na krátko odmlčel a pak prohlásil. "Já jdu!"

Vyskočil z jeskyně a rozběhl se k raketě.

"Ale tak staň se, co se má stát!" zvolal kapitán a vyšel z jeskyně spolu se silně pobledlým geologem. O pět minut později byli kosmonauti živí a zdraví už v raketě. Neměli chuť dál pokoušet osud a tak okamžitě spustili meteory a odstartovali. Planeta kaleidoskopů se brzy proměnila ve stříbrný disk, zasazený do divuplné ohvězděné černi vesmíru, který neznají.

John Collier - INCIDENT U JEZERA

Zatímco se pan Beasaley holil den po oslavě svých padesátin, zahleděl se na vlastní odraz a připustil, že se podivuhodně podobá myšákovi.

"No a?" řekl si pro sebe a pokrčil rameny. "Vadí mi to? Přinejmenším mně by to nevadilo, nebýt Marie. Vzpomínám si, jak jsem si po svatbě myslel, že se začíná podobat kočce. Jak se změnila!"

Uvázal si kravatu jako nitka a spěchal dolů, celý zděšený při pomyslení, že na snídani přijde pozdě. Hned nato musel otevřít svůj krámk a tam pak, tím klidným tempem malého města, prodávat až do deseti hodin večer. Marie občas během dne zašla do obchodu na kontrolu a bez ohledu na zákazníky mu vytýkala chyby a nedostatky.

Každé ráno si našel jen nakrátko únik, když se při prohlížení novin ze všeho nejdříve pustil do poutavých článků od pana Ripleye. Každý pátek měl ještě něco víc: to dostával nové číslo svého oblíbeného časopisu "Zázraky přírodních věd". Takové čtení mu otvíralo průchod, kterým ze svého jinak bezútěšného života unikl před nesnesitelným do neuvěřitelného.

Jen toho jediného rána se neuvěřitelně laskavě obtěžovalo samo pana Beaseleye navštívit. Dostavilo se v podobě dlouhé obálky a drahého dopisního papíru s hlavičkou význačně právní kanceláře.

"Věř mi nebo ne, drahoušku," řekl pan Beaseleye ženě, "ale zdědil jsem čtyři sta tisíc dolarů."

"Kde? Ukaž!" Vyjekla paní Beaseleyová. "Nenechávej si tak ten dopis pro sebe."

"Na," řekl. "Čti. Očichej ho. To ti pomůže!"

"Ale, ale!" řekla. "Tak ty už jsi drzý!"

"Ano," řekl a páral se mezi zuby párátkem. "Zdědil jsem čtyři sta tisíc dolarů."

"Můžeme si to dovolit," řekla jeho žena, "byť v New Yorku, anebo domek v Miami."

"Můžeš si vzít polovinu peněz a dělat si s ní co chceš," řekl pan Beaseley. "Ale já mám v plánu cestování."

Paní Beaseleyová vyslechla tu poznámku se zděšením, jaké pociťovala vždy při vyhlídce, že ztratí něco, co jí patří, ať je to jakkoliv staré a bez ceny.

"Tak ty bys mě opustil," řekla, "abys ses mohl honit za nějakou domorodou squaw? Myslela jsem, že tohle všechno už máš za sebou."

"Jediné domorodé ženy, které mě zajímají," řekl, "jsou ty vyfotografované od Ripleye, ty, které mají dost veliký ret, aby si do něj mohly vsadit talíř. V 'Zázracích přírodních věd' byly některé s krkem jako žirafa. Rád bych je uviděl, a pygmeje, a rajky a chrámy Yukatanu. Nabídl jsem ti polovinu peněz, protože vím, že máš ráda život ve městě a společnost. Mně je milejší cestovat. Když chceš, můžeš klidně jet se mnou."

"Pojeďu," řekla. "A nezapomeň, že to dělám kvůli tobě, abych tě udržela na správné stezce. A až tě to pobíhání sem a tam unaví, budeme mít byt v New Yorku a domek v Miami."

Takže paní Beaseleyová se odevzdaně vypravila na cestu, rozhodnuta vytrpět peklo, jen aby manžela mohla připravit o trochu jeho nebe. Cesty je vedly do hlubokých lesů a tam z prázdného pokoje, jehož stěny, podlaha i strop byly hrubě otesány z borových klád, mohli v rámu každého okna uvidět dokonalého malého Cézanna, kde šikmé paprsky modravého světla prorážejí v průzračných hranolech bludištěm borovic nebo vybuchují z čerstvé zeleni v tekuté tříšti. A zase ve vysokých Andách, jejich okna byla čtverci planoucího azuru někdy s malým sněhobílým mráčkem jako chomáček bavlny v dolním rohu. V pobřežních chýších nebo na tropických ostrovech zjistili, že příliv, jako originální a nápaditý hostitel, zanechal každého rána před jejich dveřmi malý dárek: vyschlý vějíř fialových chaluh, zlatou ryбку nebo lasturu. Paní Beaseleyová, duše nepoetická, by dala přednost láhvi něčeho silného a ranním novinám. Neúnavně vzdychala po bytečku v New Yorku a domečku v Miami, a vytrvale se snažila ubohého manžela potrestat za to, že jí o ně připravil.

Jestliže se na větvi nad hlavou jejího muže usadila rajka, paní Beaseleyová si pospíšila s nadšeným výkřikem a tak to zajímavé stvoření zaplašila dřív, než se na ně manžel stačil i jen podívat. Před výletem ke chrámům na Yukatanu si spletla dobu odletu a odlákala jeho pozornost od pásovice předstíráním, že jí něco spadlo do oka. Při prvním pohledu na proslavené tanečnice z Bali se prostě otočila na podpatku a rovnou cestou co nejrychleji odkráčela. Protestujícího manžela táhla s sebou.

Trvala na tom, že v Buenos Aires se musí zdržet trochu víc, aby měla čas na trvalou, mohla koupit něco na sebe, dopřát si obličejovou masku a jít na dostihy. Pan Beaseley se snažil být spravedlivý, takže jí vyhověl. Ubytovali se v pohodlném hotelu. Jednou odpoledne, když žena šla na dostihy, náš hrdina se seznámil s malým portugalským lékařem na odpočinku, a zakrátko si už živě vykládali o anakondách a axototlech.

"Ostatně," řekl malý Portugalec, "nedávno jsem se vrátil z těch strašných mokřin a jezer u pramenů Amazonky. V jednom takovém jezeře je podle Indiánů živočich, jakého věda vůbec nezná, úžasně veliký, trochu jako aligátor a trochu jako želva, s krunýřem a dlouhým krkem a zuby jako šavle."

"Takové zajímavé stvoření," zajíkl se pan Beaseley uneseně.

"Ano ano," řekl Portugalec, "určitě je zajímavé."

"Kdybych se tam mohl jen dostat!" zvolal pan Beaseley. "Kdybych si jen mohl s těmi Indiány promluvit! Nebo tak rovnou uvidět to zvíře! Nemáte náhodou čas!? Nadat byste se přesvědčit, abychom se vydali na menší výpravu?"

Portugalec byl svolný a brzy bylo všechno zařízeno. Paní Beaseleyová se vrátila z dostihů a utrpěla šok, když uslyšela, že mají skoro okamžitě vyrazit na maličký výlet k pramenům Amazonky, spojený s hledáním neznámého jezera mezi těmi hroznými Indiány. Portugalec se jen uklonil, když ho urážela, protože s panem Beaseleyem už měl velice výhodnou dohodu.

Paní Beaseleyová po celou cestu po řece dělala manželovi kázání na téma, že takové zvíře, jaké chce najít, vůbec není, a že se stal důvěřivou obětí podvodníka. Na její běžný přívál výčitek byl už zvyklý, ale tohle ho zasáhlo, protože se teď před Portugalcem musel stydět. Navíc měl její hlas tolik síly a ostří, že po všechny ty tisíce mil, které propluli oslavovanou řekou, nebylo vidět nic, než rychle mizící hřbety tapírů, opic a velkých mravenečníků, kteří se pospíchali schovat neproniknutelných hlubin džungle.

Nakonec dojeli k jezeru. "Jak máme vědět, že je tohle právě to jezero, o kterém byla řeč?" řekla paní Beaseleyová manželovi. "Nejspíš je to dočista obyčejné jezero. Cože mu to vykládali ti Indiáni? Já jim nerozumím ani slovo. Ty taky všemu hned věříš. Tu potvoru v životě neuvidíš. Tomu může věřit jen osel."

Pan Beaseley neřekl nic. Portugalec se při svých debatách s indiány dověděl o opuštěné chatrči a tu za patřičnou dobu a po veliké námaze objevil. Nastěhovali se do ní. Dny plynuly. Pan Beaseley se krčil v rákosí s kukátkem a děsně ho sužovali moskyti. Vidět nebylo nic.

Paní Beaseleyová se povedlo vyjádřit uspokojení, aniž by z hlasu musela ubrat i jen trochu urážlivosti. "Tohle už nesnesu?" řekla muži. "Dovolila jsem, abys mě vlácel s sebou. Snažila jsem se dohlížet na tebe. Proplula jsem stovky mil v kánoi s domorodci. Ted' vidím, že peníze necháváš podvodníkovi. Ráno odjíždíme do Para."

"Můžeš, jestli chceš," řekl pan Beaseley. "Napíšu ti šek na dvě stě tisíc dolarů. Třeba přesvědčíš nějakého domorodce s kánoí, aby tě svezl po řece. Jenže já s tebou nepopluji."

"To se uvidí," odpověděla. Neměla ani v nejmenším v úmyslu nechat muže o samotě za strachu, že by se mohl bavit. Nicméně, když vypsál šek a dal jí ho, stále ještě hrozila, že ho opustí, protože kdyby se podřídil, bylo by to vítězství, a když ne, je to pro něj o starost víc.

Nazítří ráno náhodou vstala časně a vyšla ven posnídat trochu tropického ovoce, kterého visel kolem chatrče nadbytek. Ani nedošla daleko a už si na písčité půdě všimla šlápoty, málem metr dlouhé; byla hluboká, s ostruhou a drápy, a druhá byla o tři metry dál.

Paní Beaseleyová se nedívala na ty obdivuhodné stopy ani s ošklivostí, ani se zájmem - jen otráveně, protože myslela na to, jak její manžel vyhraje a Portugalec bude ospravedlněn. Ani ji nenapadlo užasle vykřiknout nebo zavolat ostatní spáče. Vydala ze sebe jen mrzuté zabručení. Potom ta bezostyšná paní zvedla velký palmový list, který se povaloval opodál, a nesmírně zajímavou stopu, jakou nikdy před tím lidský zrak nespátl, prostě zametla.

Když skončila, usmála se nemile a pohlédla se po další v řadě, načež ji smazala taky. O kousíček dál si všimla další, a pak ještě jedné, a tak šla dál, dokud nezahladila každý krok nestvůry až ke břehu teplých vod jezera, kde našla poslední šlápotu na samém okraji vody.

Paní Beaseleyová ten poslední otisk zahladila, narovнала se a otočila se znovu k chatrči. "O tomhle se dozvíš," řekla na adresu svého spícího manžela, "až se usadíme v Miami a až budeš příliš starý, než abys s tím mohl něco dělat."

V tom okamžiku se voda za ní rozvlnila a paní Beaseleyovou sevřely obrovské čelisti vybavené soupřavou zubů, náramné podobných šavlím. Neměla mnoho času, aby přezkoumala ostatní Portugalcovy údaje, ala velmi pravděpodobně taky souhlasily. Než zmizela stačila ještě trochu vykřiknout, ale protože její, za dalekých cest stále vysilovaný hlas trochu zhrubnul, dal se ten výkřik snadno splést se zatroubením domněle vyhynulého Megatheria.

Poslední žijící Megatherium se pak po několika minutách vynořilo z džungle, rozhlédlo se do všech stran a vrátilo se podruhé do jezera.

Brzy na to se pan Beaseley probudil. Všiml si manželčina prázdného lůžka a konečně vstal a probudil Portugalece.

"Neviděl jste mojí ženu?" zeptal se.

"Určitě!" řekl malý Portugalec a zase usnul.

Pan Beaseley vyšel ven, porozhlédl se a konečně se vrátil k příteli. "Bojím se, že mi manželka utekla," řekl. "Zjistil jsem, že její stopy vedou k jezeru, a tam určitě našla nějakého domorodce s kánoí a přemluvila ho, aby jí svezl po řece zpátky. Včera vyhrožovala, že to udělá, aby mohla koupit domek v Miami."

"To není tak špatné město," prohlásil Portugalec. "ale pro nás je možné Buenos Aires ještě lepší. S tím zvířetem jsme se napálili, kamaráde. Poplujme zas do Buenos Aires a tam vám ukážu pár obdivuhodných věcí - ovšem úplně jiného druhu - takových, o jakých ten váš Ripley nikdy ani nesnil."

"Vy jste přece tak milý společník," řekl pan Beaseley, "Vy dokážete dokonce i život ve městě udělat zajímavý."

"No a kdyby vás to omrzelo, můžeme se vždycky rozjet někam jinam," řekl malý Portugalec. "Znám pár tropických ostrovů, kde dívky - ačkoliv nenosí ve rtu jídelní talíře - jsou přesto zázraky přírody a jejich tance jsou divy umění."

OBSAH

Joseph Payne Brennan: MOLOCH Z HLUBIN	1
SLUŽBA ZÁKAZNÍKŮM.....	10
Michael Moorcock - Tok	12
R.A. Lafferty - DLOUHÝ, DLOUHÝ ČAS	23
Robert F. Young: ZÁŘÍ MÁ TŘICET DNŮ	26
Nelson Bond: ŽIVOTNĚ DŮLEŽITÝ FAKTOR	30
Kirill Bulyčov: PLANETA KALEIDOSKOPŮ	32
John Collier - INCIDENT U JEZERA	37